

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül... Ne bu şiddet, bu celal?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.

Garb'ın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahi şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar ki şehadetleri dinin temeli
Ebedi, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan, İlahi, boşanıp karlı yaşım,
Fışkırır ruh-i mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer, belki, başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal!

Mehmet Akif ERSOY

17. SAYI

Aralık • Ocak • Şubat
KIŞ 2020

dört mevsim

edebiyat
edebiyat-kültür-egitim-sanat

Turhal Milli Eğitim Müdürlüğü
Adına İmtiyaz Sahibi ve Genel
Yayın Yönetmeni
Mehmet YILDIZ
İlçe Milli Eğitim Müdürü

Yazı İşleri Müdürü
Aziz DURGUN
Şube Müdürü

Yayın Kurulu
Mehmet YILDIZ
Zübeyde ANDIÇ
Güven ZORLU
Veysel KILIÇGİL
Filiz YAVUZ
Abdurrahman ALKAN
Abdullah ÇÖMEZ

Kapak-Dizgi
Abdulvahap SEZGİN

ISSN
2548-0219

Yönetim Yeri
Turhal İlçe Milli Eğitim
Müdürlüğü Kaymakamlık
Konağı, Zemin Kat
TURHAL/TOKAT

İletişim
Tel: 0356 275 36 00
Faks : 0356 275 25 76
mehmetyildiz060@gmail.com
dortmevsimmedebiyat@gmail.com

Baskı
Bizim Büro Matbaacılık
Büyük Sanayi 1. Caddesi.
Sedef Sokak. No:7/1
İskitler/ANKARA
Telefon: 0312 341 51 56

Para ile Satılmaz.
"Dört Mevsim Edebiyat" adı
anılarak alıntı yapılabilir.
"Dört Mevsim Edebiyat" Dergisi
Tokat/Turhal İlçe Milli Eğitim
Müdürlüğü Yayımıdır.

İÇİNDEKİLER

- 3 SUNU
- 4 YİTİRDİĞİMİZ BİR ALIŞKANLIK: MEKTUP
YAZMAK.....Arif AY
- 6 MULHOUSE'UN SİRENLERİ-2.....Mehmet YILDIZ
- 7 BU AĞUSTOS.....Davut GÜNER
- 8 MEMLEKETİM.....Yunus VARLIK
- 9 KIŞ/KIŞ.....Abdullah ÇÖMEZ
- 10 NOKTADAN ÇİZGİYE.....Mustafa KAYA
- 11 GİDİYORUM.....İbrahim AY
- 13 EYLÜL SANCISI..... Zübeyde ANDIÇ
- 16 DUMAN.....Abdurrahman ALKAN
- 20 KALP ATIŞI.....Buket UÇAR
- 23 ACIKLI ŞARKILAR GİBİ UZUYOR
YOLLAR.....Mustafa UÇURUM
- 26 CENAZE ÇİÇEĞİ.....Nurgül BALDEMİR
- 28 ÂNI SEYREYLEYEBİLMEK.....Tuğba NURLU ERTÜRK
- 30 ZAMANE ALIŞKANLIKLARI.....Ayşegül SEZEK
- 33 KAR ÇİÇEĞİM.....Mutlu GAVCAR
- 35 "SARI YAZ" SOKAK TAŞRA VE ÇOCUK ..Güven ZORLU
- 38 BİR GÜNAHIN BEDELİ : ADA.....İsmail ÇAKMAK
- 41 TABELA EĞİTİMİ.....Mehmet Mustafa ERDAL
- 43 SÖZSÜZLÜK.....Ekin Umut ŞENER
- 45 ULU CAMİİ.....Halil KAZOVALI

SUNU

Merhaba değerli dostlar!

Yeni bir sayı ile tekrar huzurlarınızdayız. Kelimelerin gücüyle kalbimizden ve zihnimizden iyilik adına, güzellik adına düşüncelerimizi, duygularımızı bir sayı ile daha size ulaştırıyoruz. Kelimelerimizden, cümlelerimizden maksadımızı aşan bir şey anlaşılırsa o bizim eksliğimizdir. Sözün özü daha önce de söylediğimiz gibi sürcü kalem eylesersek affola.

Bu sayımıza üstad Arif AY hocamızın "Yitirdiğimiz Bir Alışkanlık: Mektup Yazmak" yazısıyla başlıyoruz.

Yine bu sayımızda şiirleriyle Mehmet YILDIZ, Davut GÜNER, Yunus VARLIK, Abdullah ÇÖMEZ, Mustafa KAYA, İbrahim AY;

Hikayeleriyle Zübeyde ANDIÇ, Abdurrahman ALKAN, Buket UÇAR, Ayşegül SEZEK;

Denemeleriyle Mustafa UÇURUM, Tuğba NURLU ERTÜRK, Mutlu GAVCAR, Mehmet Mustafa ERDAL, Ekin Umut ŞENER;

Kitap tanıtımıyla Güven ZORLU;

Sinema yazısıyla İsmail ÇAKMAK;

Turhal Postasında Halil KAZOVALI yer almaktadır.

Hayatı okumak için ...

Kendimizi Okumak için ...

Yeni bir "Mevsim" in güzelliğinde buluşmak üzere ....

Mehmet YILDIZ

YİTİRDİĞİMİZ BİR ALIŞKANLIK: MEKTUP YAZMAK

Arif AY

Ruhumuzu havalandırmaktır mektup yazmak bir bakıma, iç dökmektir. Hüznün bulut bulut kabardığı, sevincin yağmur gibi indiği mektuplar... Gözyaşı, hasret taşıyan, umut taşıyan, ak haberler, kara haberler taşıyan, ucu yanık mektuplar...

Günümüzde önemini yitirmesiyle birlikte hayatımızda da büyük bir boşluk bıraktı mektup. Özlemeyi, beklemeyi, heyecanı, vefayı, gurbeti, sılayı unutmaya başladık.

Mektuptan uzak oluşumuzun nedenleri arasında bilgisayardan, telefondan ziyade insan yapımızın değişmesi de vardır: İnsanî değerlerden soyutlanmış, ruh derinliğini yitirmiş, içi çölleşmiş, nesneleşmiş, bencilleşmiş bir insan yığını hâline geldik.

Günümüzde önemini yitiren mektup, geçmişte haberleşme vasıtası oluşunun yanında bir edebî tür olarak da çok yönlü bir işleve sahiptir.

Mektup; doğrudan bir edebî tür olmasa da yazarların, şairlerin mektuplarında kullandıkları edebî dilden dolayı edebî tür sayılmıştır.

Aşk mektupları, asker mektupları, diplomatik mektuplar, siyasi mektuplar şeklinde tasnif edilen bu yazıma türü, yazının bulunuşundan günümüze, uzun bir geçmişe sahiptir. İlk mektupları tabletlerden okuyoruz.

Mektupsuz aşka, aşk demem ben. Mektuplar bitti , aşklar da bitti artık. Attila İlhan bir söyleşisinde: “Pastanede oturuyorum. Karşı masaya bir genç kızla, bir genç oğlan geldi. Birbirlerine baktılar baktılar, sonra oğlan kıza ‘Ben var ya ben, seni seviyorum’ dedi ve çıkıp gittiler.” der. Ardından, kendisinin, gençliğinde sayfalar dolusu aşk mektupları yazdığından söz eder.

Nuri Pakdil’in “Her yere saçtığım tohumlar(ım)dır.” dediği mektubun, dünya edebiyatında da bizim edebiyatımızda da pek çok örneği vardır. Söz gelimi, bizim edebiyatımızda Nazım Hikmet-Kemal Tahir, Ziya Osman Saba-Cahit Sıtkı Tarancı, Ataul Behramoğlu-İsmet Özel, birbiriyle mektuplaşan ve ilk akla gelen şair ve yazarlardır.

Mektubun benim hayatımda da özel bir yeri vardır. Mektup yazmaya ilkokul yıllarımda başladım. Ailem Niğde’de, ben Ankara’daydım. Ortaokulu bitirinceye kadar babamla mektuplaştık. Okuma-yazmayı askerde (Ali Okulu) öğrenen babamın güzel bir el yazısı vardı. Güzel mektuplar yazardı babam.

Mektubun büyük bir bölümü selam kelimeleri olsa da, öğüt verdiği bölümler de olurdu muhakkak. Ben neler yazdım, pek hatırlamıyorum ama derslerimden, öğretmenlerimden, arkadaşlarımdan söz ederdim belki de.

Geceler boyu, uzun uzun mektuplar yazdığım günleri özlüyorum ki şimdi. Yazdığım mektuplar kadar okuduğum mektupları da unutamiyorum. Belleğimi şöyle bir yokluyorum da neler yok ki... Mevlana’nın mektupları, Kafka’nın Milena’ya mektupları, ailesine mektupları, Rosa Luxemburg’un Sevgiliye Mektupları, Halil Cibran’ın aşk mektupları, Mehmet Akif Ersoy’un mektupları, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın mektupları, Hermann Hesse’in mektupları, Willame Faulkner’in mektupları, Stefan Zweig’in Frederike’ye mektupları, Heine’nin mektupları, Rilke’nin mektupları, Kemal Tahir’in mektupları, Cahit Sıtkı Tarancı’nın Evime ve Nihal’e Mektupları, Mikelanj’in mektupları, Henry Miller’in aşk mektupları, Nazım Hikmet’in mektupları, Maxım Gorky’nin Mektupları, Laydi Montagu’nun Türkiye Mektupları, İmam Humeyni’nin Gorbacov’a mektupları, Lüsiyen Hanım’dan Abdülhak Hamid’e Aşk Mektupları, Emre Kongar’ın Kızlarıma Mektupları, Bedri Rahmi Eyuboğlu / Sabahattin Eyuboğlu’nun Kardeş Mektupları, Cahit Zarifoğlu’nun Okura Mektupları, Fernando Pessoa’nın Ophélie’ya Mektupları, Ernest Hemingway’in mektupları, Nuri Pakdil’in Mektupları...

Yazılı edebiyatın bu en eski ve en yaygın türünün hayatımızdan çıkışına hüzünlenmemek elde değil. Eskiden, karşılaştığımız bir dost, bir arkadaş mektup adresimizi sorardı. Şimdi “Mail adresin var mı?” diyor.

Ne güzel demiş Şeyh Galip: “Mektup yaz, alışkanlıkların tazelenir.”

MULHOUSE'UN SİRENLERİ / 2

Mehmet YILDIZ

Yeni asfalt döşenmiş yollara
Kaybolmuş ayak izleri
Avenue Colmar'da tramvay geziyor
Nalları düşmüş atlar habire tökezliyor
Defolu çıkıyor pırtı pazarında tüm kumaşlar
Tüm sebzeler çürümüş anne

Her şey aynı burada
Zenciler hala zenci
Göçmenler hala yabancı
Araplar yeni bir cami yapmışlar kubbeli
Milli görüş o eski binada hala
Safa durdum seninle omuz omuza
Dualar gönderdim mahzun ve yakaza

Naaşlar anavatana gitse de
Her yıl bir beden daha büyüyor soy ağacı
Gümrah dallardan palamutlar dökülüyor
Yeni evler kuruluyor yeni vatanda
Düğün salonlarında yan yana hüzün ve sevinç
Ah ki bana ahraz dilbaz çocuklar

Korkuyla ümit arasında
Gidip bir karanlıktan geceye bakıyorum
Ne göreyim
Ay Hilal vaktinde

BU AĞUSTOS

DAVUT GÜNER

Bir yabancı gibiyim
Bir yabancı gibi bu ağustos
Ortalıkta başka kimseler yok
Şehirler, başka başka yüzler, yakılan çağdaş tütsüler

Bir mevsimdir
Bir vakit bir rüzgârla atlar kışıyor
Sargılar açılıyor, eski ölümler diriliyor
Çorak topraklar canlanıyor, tohumlar çatlıyor; ufukta kayboluyor sonsuz
trenler

Bu akşam erkenden çekiliyor tüller, perdeler
İşte bu hayat bizi birkaç kez sınavacak, taşlar yerinden oynayacak; sonra işte
bir muştı gibi çağıldayacak bu nehirler.

MEMLEKETİM

Yunus VARLIK

ne tez geçti
gamsız saatlerim
suyunu içtim
sokağında yürüdüm
memleketim
şarkılar çaldım ıslıkla
yağmuruna meydan okuyup
kırk ikindi
saadet aradım
toprağının üstünde
çoktan kurudu gölgesinde
oturduğum ağaçların
bir adam gelirdi hani
koltuğunda kitaplar
gözleri yayla dumanı gibi sisli
hatırlar mı
o ışıklı camekânların
yine gelse
nerede o akşamüstlerin
nerede
sahi kim oturuyor
kahvedeki yerimizde

KIŞ/KIŞ...

Abdullah ÇÖMEZ

Şehrin ılık demlerini bohçalayıp bir bir
Terk etti bir masumun tebessümünde yaz
İlk akşamdan ağarınca babaların saçları
Fakir bir korku sarar dumansız bacaları
Süklüm püklüm vücutlar kalır mitiller altında
Uzayan gecelere kederler eklenir katar katar
Üst üste yan yana duran bahtsız odalarda

Tahta kapı arkasında karanlık sofalarda
Beklenir bir muştı, ekmek arası salçayla
Duman duman yükselir isli bacalardan
Bir kestane çizigi, haşlama çay deminde
Bir çizmenin söküğünde başlar sabah
Bir mintanın deliğinden bakar çocuk
Sararan kol ucuyla kerpiç duvar dibinde

Sakallarında sarkıtlar oluşan heykeller
Düşer تنها sokakların en dar yerine
Kan revan olur ardında bekleyen gözler
Kırk yerinden yamalı kambur nineler
Yuvarlanır titreyen ayaklarının inine
Bir matem havası, iki yoksul komşu sesinde
Yeniden bestelenir hayat kaderin nağmesinde

NOKTADAN ÇİZGİYE

Mustafa KAYA

4.

Doldurur içini sayısız oluk
Geçen kıştan sızan toprak altına
Her adımda erir. -Nerde şimdi o bolluk!?-
Duvar diplerinden fışkırır sular
Elini değıdirdiğinde soluğunu kesen

Ya kum dökülmüştür ya da hiçbir şey
Yollar kabarmıştır baharda çoktan
Yürüdükçe toplar ayakkabıların
Kilolarca çamur. Dökersin taşlara vurdukça
Başını okşayan rüzgârdır esen

Bir çizgi yarar birden gökyüzünü
Kendisi gözükmez sessiz bir uçak
Nasıl durur orda yolu bile yok!?
Düşünüp durursun, o bıraktıkça ardında
El salları dağıtırsın beyaz bir desen

Anlam veremezsin gitmesine de
Nerden geldi, şimdi nereye gider?!
Bir garip olursun gözden yitince
Sanki bir şeyleri alıp gitmiştir
Gitme, geliyorum, n'olur beklesen!?

Anılar uğuldar delikkayanın gizeminde
Ceviz ağacında biriktirir yılların tozunu
Korktuğunu hatırlarsın her gördüğünde
Hiçbir şey olmamışa döner, akşam yaklaşır
Çocuklara karışırın okul bahçesinde beklesen

Onların sesi sarar artık tüm gökyüzünü
Arkalarında iki boş sınıf bırakarak
Girerler yorgun argın sıcacık evlerine
Hâlâ kulaklarımda. Bir an unutmadım
Sen de duyarsın eminim. Bir dinlesen!

GİDİYORUM

İbrahim AY

Gidiyorum
Yüreğimin suskun çocukları
Fırtınaları avucumda biriktirmeye
Çöllerde vaha çınarı olmaya
Gidiyorum

Hayatımın koca bir anı
Denizlere açılmayan talihsiz bir tekne gibi
Sessizliğin sesi olmaya, maziyi dinlemeye
Gidiyorum

Gidiyorum
Hayatımın arka sokaklarında dolaşmaya
İçimde garip bir hevesle açılıp duran hatıralara
Ruhumun kilitli kapılarına sığınmaya
Kendimle söyleşmeye, yokken yok olmaya
Gidiyorum

Gidiyorum
Tozlu aynalarda suretimi aydınlatmaya
Yağmurun umut damlalarını yudumlamaya
Sırtıma güneşi de alıp ben olmaya
Gidiyorum

Gidiyorum
Hafızamın kuytululuğuna bıraktıklarımın
Ruhumun kapandığı karanlık çıkmazlardan
Yabancılaştığım bakışlardan
Takvim yapraklarına bıraktığım hayallerden
Kalemimin izi silinmeden
Gidiyorum

Gidiyorum
Dünyanın tozu dünyada kalsın
Ne varsa mazide savrulsun
Hayatımın koca bir anı ki
Zamanın boşluğunda silinip gitsin
Bir dalganın ömrü kadardı ömrüm diyor
Gidiyorum

Heyhat!
Gidiyorum
Hüzünlü bulutların yakarışında
Yağmurun sessizliğini dinlerken
Kalbimin uzak rıhtımlarına
Nabzımın derin sevdalarına
Gidiyorum

EYLÜL SANCISI

Zübeyde ANDIÇ

Güneş, Yeşilirmak'ın sularından beslenen ovayı selamlarken yine seni sayıklayarak uyandım Gülbeyaz. Kolumda bildik ağrı, göğsümde geçmeyen bir sancı...

Herkes bir salgının önüne düşmüş sürüklenirken ben, senin fotoğraflarınla konuşarak tüketiyorum zamanı. Her gün bir aynanın içinden geçip seyrediyorum tazeliğimizi. Yaprak yaprak dökülüyor birlikte geçirdiğimiz kırk sene. Kapalı perdeler bir bir açılıyor geçmişe. Kırmızı bir gülü andıran dudaklarının günbegün soluşunu izliyorum fotoğraf karelerinde. Sen güldükçe tomur tomur açılan güllerin ortasındaki hüznü değiyor yüreğime.

Ağız dolusu gülüşlerin arkasından gelen felaketler öğretilmişti sana, bu yüzden de gülüşünün ardı sıra sönüp giden ışıklar saçılırdı etrafa. Kahkahaların bir güvercin ürkekliğinde asılı kalırdı hep dallarda. Ömrünün son üç yılında da keder büyüten hastane odalarında tamamen kaybolup gitti gülüşlerin. Kara bir leke olup göğsüne yerleşen yara, kuruttu göğsünden akan sonsuz nehri. Bir bataklik olup çektii seni her geçen gün derine.

Öyle bir çıkmazdayım ki senden sonra... İçimde büyüyen dilsiz kelimeler, yatağına sığmayan bir sel oldu; taşacak ağızımdan. Dört yanımı saran ve her geçen gün biraz daha çoğalan bu sessiz bekleyiş, atılamayan bir çığlık olup oturuyor yüreğimin üstüne. Pencere önüne konan güvercinler de olmasa kimsenin gözüne değmeden geçecek günler. Kapımı çalan pek kimse kalmadı, sesimi unutacağım bu sessizlikte.

Gün seninle başlayıp seninle bitiyor, senden gayrısına yabancıyım hep. Evde bir ses olsun diye açtığım televizyonda o çok sevdiğim haber bültenlerini bile izlemeye tahammül edemiyorum artık. Bir uğultu olup kafamı zonklatan asık suratlı, sürekli ümitsizlik devşiren adamlardan; gösterişli sofralarda bulduğu yemeğe laf edenlerden sıkıldım. Artık sadece içimdeki orkestranın sesini dinliyorum.

Eskiden sabahları ağır aksak mahallenin ucundaki parka kadar gider gelirdim. Romatizmalı adımlarıma eşlik eden sokak kedilerinin yarenliği, biraz olsun unuttururdu yalnızlığımı. Dönüşte Bakkal Hüsamettin'in kalın gözlüklerinin camından seyredirdim mahalleyi. Kim ölmüş, kim taşınmış, kim evlenmiş tek tek anlatırdı. Bazen de kendi dengini bulup halden anlayacağımı düşündüğünden dertlenirdi gizli gizli. Ben de kelimelerine ses vermek için dinler, geçirdim.

Senden sonra her şey çok değişti Gülbeyaz. Hastaneye giderken takmak zorunda kaldığın maskenden çekindiğın zamanlar geride kaldı. O zaman sadece

seninki gibi bir hastalığın pençesine düşenlerin taktığı maske, şimdi herkesin yüzünde. Kim hasta kim değil, bilinmiyor artık. Bunları görseydin belki o kadar içlenmezdin çaresizliğine.

Bir yün topağı gibi didikleyip durduğum zamanı hırpalamaya ara vermek için Hasan Efendi'yle köşedeki kahvede laflardık. Şimdi şu hastalık korkusuyla kapı dışarı çıkamıyoruz, birbirimizden kaçır olduk. Sakallarım iyice uzadı, berber de kapalı. Geçen hafta Sütçü Elmas bile yoğurdu kapıya bırakıp uzaktan bir iki laf etti, gitti. Oysa bu adını diyemediğim hastalıktan önce eşikte sohbet ederdi benimle. Bitmeyen işlerinden, geçim derdinden, iterek sürdüğü arabasının sevincinden bahsederdi.

Canım her istediğinde sokağa çıkamıyorum artık. Bacaklarımdan değil yasaklardan. Evde dolaşmakla da ayaklarım açılmıyor. Şöyle, gökyüzünü şemsiye yapıp güneşin kucaklayıcı sıcaklığıyla ağrılarımı dindirmeye çalışmayı özledim. Kuşların cıvıltılarıyla dudağımın kenarından yüzüme yayılan çizgilerin gölgesinde kendi kendime de olsa gülmeyi özledim. Şimdi havalandırmaya çıkarılan mahkumlar gibi sınırlı zamanlarda dışarı çıkıyor yine aynı taahhütlü zaman aralığında içeri giriyorum. Dışarıda kaldığım zamanlarda da bir maskenin ardında kalmış gülüşlerin burukluğu oturuyor yüreğime. Takma dişlerle bile olsa döke saça, bir karpuz gevrekliğinde parçalanmış gülüşler yok; herkes gülüşünü de saklar oldu birbirinden. Parkta yan yana oturup iki lafın belini kıracağı birine rastlamak da pek mümkün değil. Bulsan da o bir uçta sen bir uçta, anlayamıyorum zaten ne dediğini. Velhasıl, havamı alıp dönüyorum eve.

Bastonuma yaslanarak tükenen yolun sonuna varmadan iki ekmek alıyorum. Bir sonraki havalandırmaya gözüm kesmez belki deyip tedarikli davranıyorum kendimce. Bakkal Hüsamettin, beni görünce dertlenecek oluyor; vazgeçiyor sonra. Aramızdaki sosyal mesafe duyuramıyor anlatmak istediklerini bana.

İki haftada bir Aysel uğrardı. Aysel'in oğlanlar eve gelince suspus olmuş eşyaların dili çözüldü bir anda. Sesleriyle doldururlardı her boşluğu. Aysel; birkaç kap yemek pişirir, ortalığı toplar, hatta arada banyo yapmama yardım ederdi. Artık tek başıma banyo yapmaktan, düşüp bir yerlerimi kırmaktan korkuyorum. O gelince evde birinin olduğunu bilmenin rahatlığıyla yavaş yavaş yapıyordum banyomu. Artık onlar da gelmiyor. Aysel, birkaç günde bir arayıp halimi hatırlıyor. İhtiyaçlarım olunca ya da ilaçlarım bitince onları alıp getiriyor ama kapıdan içeri adımımı atmıyor. Salgın başladığından beri bir türbeyi dolaşır gibi dolaşır gidiyordu beni. Ama on gündür o da uğramadı. Hadi Erdal Ankara'da, gelemiyor da son beşik deyip el üstünde tuttuğumuz Nihal hiç gelmiyor. Neymiş, iş yerinden mikrop getirmiş. İnsan, kapıdan uğrar; uzaktan konuşur da yoklar babasını. Bakma sen, ona da iyi bir bahane oldu bu hastalık. Şimdi rahat rahat gelmez bayramda. Ne yapayım,

gelmesin. Çekemiyorum artık yük olduğumu düşündürdüğü bakışlarını. Zaten geldiğinde de hep unuttuğu bir işi olduğunu söyleyip yapmacık bir telaşla gidiyordu anlamadığımı sandığı gönüllü yalnızlığıma. Şimdi evdeki eksikleri Bakkal Hüsamettin'in çırağından istiyorum ben de.

Evde çoğu zaman pencere önündeki koltukta oturup kalışını izliyorum. Sonra şu dört duvarı yuva yapan çaban geliyor aklıma. Oysa ne çok dua etmiştim Allah'a, beni senden sonraya bırakmasın diye. Ama olmadı, sen gittin ve ben her gün sana kavuşmak için takvimlerden gün çalışıyorum. Benim imtihanım, sensiz yaşamayı öğrenmekmiş meğer. Oturduğun koltuğa, dokunduğun çiçeklere bir başkasının elini değdirmeyi hiç düşünmedim. Çocuklara kalsa en kolayı bu olacaktı, sorumlulukları azalacaktı kendilerince. Gece gündüz başında beklediğim üç yılda nasıl vazgeçemediysem senden, kuru bir çiçeği canlandırmak istercesine nasıl damla damla beslediysem seni, yokluğunu fırsat bilip rahatımın peşinden gidemezdim senden sonra. Çocuklarımızla birlikte beni de büyüttüğün günlerin hatırı var bende. Dökülüp akan beyaz saçların, incelen parmakların, sararan yüzün, morfin yanığı gözlerin hiç gitmiyor gözümün önünden..

Gözlerimin önünde eriyip tükenirken de hep çoktun yüreğimde. Ne çok isterdim acını sırtlanıp çekmeyi... Olmadı. Bir eylül ikindisinde yumdun ağzını, bir damla suyu geçiremedim boğazından. Sonra iki gün boyunca hep sustun, ayak uçlarına kilitlenmiş bakışların son kez olsun gözüme değmedi. Kime ya da neye küstüğünü bir türlü anlayamadım. Zannettim ki bir hafta önceki sebepsiz neşen, iştahla yemek yemen geri gelecek. Öyle değilmiş; gitmek için toplanıyormuşsun meğer, ben anlamamışım. Hastane odasının yıpranmış koltuğunda tüm bunları düşünürken içim geçmiş, uyandığımda bakışların ayak uçlarından da uzaklaşmıştı. Beyazdan griye, griden açık yeşile çalan yüzün limon gibi sararmış; bedenim mum olup erimişti. Bir morfin uykusudur deyip kendimi kandırdım önce. Eylül ikindisiydi, sen kapını eylüle sonuna kadar açmıştın. Uyanmadın, bense bensiz uyuduğun o uykunun içinde boğulup kaldım hep.

Rüzgarının önünde ağaçtaki son yaprak gibi savrulacağım beşinci sonbahar geliyor. Bu eylül içimdeki orkestra sussun, bir tespih tanesi gibi evin dört bir yanına dağılmış olan anıların verdiği acı dinsin, geçmeyen bu eylül sancısı bitsin istiyorum. Boğazıma oturan düğümler bir bir çözülsün, gül kokulu toprağın değsin istiyorum artık tenime.

Günlerden sonra ilk kez bir tebessüm dalgası yayıldı bugün yüzüme. Sardunyalara su veriyordum. Bir güvercin kanadı değdi sanki alnıma. Balkonda senin oturduğun yere oturup izledim güvercinin boynundaki yeşile karışmış ebruli morluğu. Biliyorum, sendin o. Yosun yeşili gözlerinle izleyip durdun beni güvercin suretinde. "Ne zaman alnımı camlara dayasam, kanatlarını canıma batıra batıra sana uçardı bütün kuşlar." Az kaldı, bu sene yolculuk var diyor yüreğim. Kuşların kanadında geleceğim sana. Açık tut kapını.

DUMAN

Abdurrahman ALKAN

Annem, Selviler Mahallesi'ne gideceğimiz günler bir kuş gibi gülerek uyanırdı. O sabah da civıltısını etrafa cömertçe saçarak kalktı. Babamın yemeklerini erkenden hazırladı. Tencerenin birini tel dolabına diğerini kuzinenin üstüne koydu. Babamı iyice tembih etti: Bu yahni, bu madımak. Soba sönerse fırınında kurumuş odunlar var. Isıtmadan yeme. O anda, bir kadını en çok yücelten şeyin anaçlık duygusu olduğunu düşündüm. Tamam, tamam, dedi babam bana göz kırparak. Yemekleri soğuk soğuk yiyeceğini hepimiz biliyorduk.

Annem, uzun bir sefere çıkacakmış gibi kendisi yokken evin işleyişini sağlayacak diğer işleri de tamamladı. Çeşmeden su getirerek evdeki bütün kovaları doldurdu, tavukların yemine suyuna baktı.

Elektriğin henüz olmadığı, kış gecelerinin daha uzun olduğu zamanlarda insanlar ya birine gider ya da birileri onlara gelirdi. Bizim de geceleri, yakın komşu ve akrabalara gezmelerimiz olurdu. Ama annemle Selviler Mahallesi'ne gidişlerimiz bunlardan farklıydı. Annem, köyden biraz ayrı olan bu mahalleye belli aralıklarla yaptığımız gezileri önceden planlardı. Gündüz vakitlice gider ve hatırı sayılır bir zaman kalırdık. Annemin, çocukluk ve gençlik yıllarının mahallesiydi Selviler. Üç dayım ve iki teyzem hâlâ orada yaşıyordu. Aynı evde aynı yoksulluğa doymuş kardeşler... Bütün bir mahalle, evi gibiydi.

Annem beni küçükken yanından pek ayırmaz; bahçeye, tarlaya, çeşmeye, dağdan çam kozalağı toplamaya, uzak harmanlara madımak toplamaya giderken yanında götürürdü. Annem oralarda çalışırken ben de kendi kendime oyunlar bulur bazen bir söğüt dalını at yapar tahta kılıçla hayali haydutlara savaş açar bazen de çakımla bir şeyler yontardım. Anneme arkadaşlık ederek kahramanlık yaptığımı düşünür, kendimle gurur duyardım.

Babam, annemle gittiğimiz bu yerlere pek gelmezdi. On dört yaşında yetim kalan babam, evin zorlu dış işlerini çocuk yaşta omuzlamıştı. Hayvanlara bakmak, dağdan odun getirmek, öküzlerle çift sürmek, toprak evin yıkılan yerlerini tamir etmek... Hepsi babamın vazifeydi. Köyün bitmek bilmeyen ağır işleri ve arkası olmayan bir yetimi ezmeye çalışan hoyrat insanlar onu erken yormuştu.

Bir de sürekli hastaydı. Yatağı hep serili olur evde olduğu zamanlar uzanarak dururdu. Çocukken bütün babaların böyle olduğunu düşünür, başka evlere gittiğimde serili bir yatağın olmadığını, evin babasının bizim gibi oturduğunu görünce şaşırırdım.

Babamın durumu böyle olunca saymakla bitmeyecek ev işleri, annemin üzerine kalmıştı. Yemeği hazırlayan, sofraya koyan anneme ömrü boyunca hep minnetle baktı babam. İsteklerini elinden geldiği kadar yerine getirdi. Kırıcı söz etmedi. Gönlünü yıkmadı. Perdenin rengine, kilimin desenine karışıp onu bunaltmadı. ‘Ev, kadının dünyasıdır.’ derdi her zaman, ‘Çok karışmamak gerek.’

Babam, annemin eski mahallesine yaptığı ziyaretlerinde çocuksu bir taraf bulur ve bu geziye şefkatle bakardı.

Annem beyaz tülbindini başına aldı mı yolculuğumuz başlıyor demekti. Kadınlar bir başka mahalleye giderken mutlaka bu örtüyü örterlerdi. Ve annem, bütün sorumluluklarını yerine getirmenin huzuru içerisinde en küçük oğlunu yanına alarak yola çıkardı. Yolun iki yanında salınan kavaklardan esen yel, annemin tülbindini havalandırır yıllar önce gösterişli iki atın çektiği bir araba üzerinde gelinlikle geldiği yoldan çocukluğuna, gençliğine doğru bir yürüyüş başlardı.

Annemin daha ilk adımlarla hafiflediğini anlardım. Muhtemelen eski mahallesine yürüdükçe güzel zamanlarına, göçüp giden annesinin babasının hatıralarına yaklaştığını düşünür, içini çocuksu bir sevinç doldurur, eskilerden geldiği belli olan, sözlerini tam anlayamadığım bir türkü mırıldanmaya başlardı. Genç kızlığında arkadaşlarıyla birlikte madımak toplarlarken ya da ailecek orak tarlasına giderken söyledikleri bir türkü. Annem o anlarda yaşadığımız zamandan çok uzaklara gitmiş olurdu.

Bu gidişlerimizde annemin elinde büyükçe bir çıkın olurdu. Yeğenlerini sevindirmek için şeker, lokum, bisküvi; durumları kendisinden zayıf olan kardeşlerine eve girince habersizce bir kenara bırakıvermek üzere makarna, pirinç, çay, şeker... Annem bu ziyaretlere hiç boş gitmedi.

Akrabalarımızın hali hepsinin aynı değildi. Annem, yolda giderken nahif planlar yapardı: Önce küçük teyzelere uğrarız. Yemek vaktini onlara denk getirip bunaltmamalıyım. Büyük dayınların durumu daha iyi...

O mahallede uğradığımız evlerin hepsinin bir örnek eşyalarla dizildiğini görürdüm. Hayatın merkezinde kuzine olur, ev ona göre düzenlenirdi. Yaz kış üzerinde yemek yapılır, fırınında ekmek ısıtılır ve ıslak meşe odunları kurutulurdu.

Evin bir duvarında üzeri rengârenk naylon örtülerle tahta raflar uzanır, hangi eve gitseniz kapıların önünde orlondan örülmüş bir paspas serili olurdu.

Köyde hiçbir nesne görevini bitirip bir kenara çekilemez, imal edilışinden çok farklı bir vazife ifa etmeye devam ederdi. Deterjanı bitmiş plastik Mintaks kutuları menekşeye, yaprağı güzele, küpeliye, fesleğene saksı olarak pencere önlerini süsler; ne kadar idareli kullanılsa da bir gün biten Evet ya da Vita

yağlarının tenekte kutuları, kimi evlerde sobanın önünde küllük kimilerinde ise buğday, arpa doldurmak için elverişli bir kap olurdu.

Teyzemin yıllarca giydiği pazen kumaş eteği, bir gezimizde hamur teknesinin üzerinde örtü olarak görürdük. Köyde neredeyse hiçbir eşya yok olmaz başka bir eşyaya dönüşürdü.

Büyük dayım, bana ‘Nasılsın çavuş?’ diye takılır cevabımı beklemeden gülerek yüzüme bakar sonra da ‘Çok güzel, çok güzel...’ derdi. Köyümüzden askerde çavuş olan nadir kişilerdendi dayım. Kendisinden hâlâ ‘çavuş’ diye söz edilir bu hitap hoşuna giderdi ki bu payeyi kendisi de başkaları için sık sık kullanırdı.

Sararmaya başlayan siyah beyaz bir fotoğrafta görürdüm dayımı. “Eski Pazar Hatırası” yazan bir şeridin önünde üç arkadaş, muhtemelen üçü de çavuş, gülerek ve gururla poz vermişlerdi. Annem, seferberlik zamanında otuz altı ay askerlik yapan abisinin bu resmini özenle saklardı.

Selviler ’de son durağımız her zaman aynı ev olurdu. Akrabamız olmayan bu aileye niçin uğradığımızı anlamazdım.

Küçük bir “hayat”ın ayırdığı iki göz kerpiç bir evdi. Odanın yarısını kaplayan kocaman bir karyolada yatak, her zaman açık olurdu. Suskun yaşlı kadını genellikle bu yatakta yatarken hatırlıyorum. Eve girdiğimizde yatağın başucundaki küçük tahta kapağı açar, bana şeker ya da bisküvi verirdi. Bu anı sabırsızlıkla bekler o kapağın ardında başka nelerin olduğunu hep merak ederdim.

Diğer evlerde gördüğüm şenlikli havanın aksine o evde ağır bir sükûnet kendini belli ederdi. Bu ağırlık, bizi de etkilerdi. O evde güle oynaya koşturamazdım. Özellikle diğer odaya girmem yasaktı. O kapıya yöneldiğimde annemin yasağı hatırlatan bakışlarını üzerimde hisseder hemen geri dönerdim. Eve dönüşlerimizde annemden yasakla ilgili tatmin edici bir cevap alamazdım.

O gün, annemler konuşmaya dalınca kendimi unutturarak bütün merak ve cesaretimle, annemden dönüşte azar işiteceğimi, bir daha seni getirmeyeceğim tehdidini göze alarak o kapıya yöneldim. Kapının önünde birkaç saniye bekledim. Kapıyı ittim. Zorlanarak açıldı. Tedirgin adımlarla içeri girdim. Evin pencereleri, kuş resimli perdelerle örtülmüştü. İçeride loş bir aydınlık vardı. Gözüm ilk önce tavana kaydı. Toprak damlı tavanın mertekleri simsiyahtı. Ortada bir soba vardı. Borular sökülümüş, duvara yaslanmıştı. Kilimler, odanın bir kenarına toplanmıştı. Beyaz kireçle boyanmış duvarlar koyu bir yalımla kararmıştı. Biraz korkmuştum. Fazla duramadım. Merakımı daha da artırarak geri döndüm. Annem, vedalaşma faslındaydı.

Dönüş yolunda tüm cesaretimi toplayarak anne dedim, o odanın tavanı neden simsiyah? Annem bir an duraksadı. Kötü bir haber almış gibi huzursuz bir bakış attı bana. Kızmış mıydı yoksa?

Oğlum, dedi. Yıllar önce o odada yangın çıkmıştı. Geçişirme bir cevap olduğunu ikimiz de biliyorduk. İzah bekliyordum. Bir oğulları vardı, dedi senin yaşlarında. Bir müddet durdu. Meraklanmıştım. Eee, dedim. Ağır bir suskunluk annemin gözlerine oturdu.

Bunu beklemiyordum. Bu odayla ilgili her ziyaretimizde çocuk muhayyilemde canlanan haydutlu, eşkıyalı, hazineli masalların yerini acı bir hikâye almıştı.

Evde kimse yok muymuş? Çocuk evde ateşle mi oynuyormuş? Öyle değil de arkadaşıyla sobayı yakmaya mı çalışıyormuş? Acemi çocuk ellerinden dökülen gazyağı alev mi almış? Bu dışarı kaçmamış. Yangınla boğuşmuş. Ama tutuşan kilimlerin, perdelerin alevlerinden küçükmüş. Evi kurtarmış.

Komşular yetişip ilçenin hastanesine koşturmuşlar. Çocuğun ciğerleri ağır duman için çok nazikmiş. Hikâye acı bitmiş. O günden sonra o odaya pek girmemişler.

Tek çocuğunu kaybeden yaşlı kadın bu yüzden mi hep durgun hep hastaydı? Sönmeyen bir yangının külleri miydi gelip yüzünde duran? Bu yüzden mi konuşurken bana bakarak dalıverirdi? Küçük tahta dolap kapağını açıp ne varsa bana vermek isterdi? Bu yüzden mi kucağına oturmak istediğimde annem beni hafifçe iterek uzağa oturturdu? Yaşlı adam bu yüzden mi bir tabaka tütünün dumanında kaybolup giderdi? Bu yüzden mi annem onlarda diğer evlerdeki gibi şen şatır olamaz, sözler bir dertleşmeye dönüşürdü?

Bir bir yitip kayboldular Selviler Mahallesi, toprak damlı evler, annem... Yıkılmış evlerin, tarumar olmuş hatıraların üzerinden hatırladıkça genzimi yakan bir duman yükseliyor.

Yine de bir çocuk hâlâ annesinin elinden tutup masalsı zamanlara gitmek istiyor.

KALP ATIŞI

Buket UÇAR

Çok yaşamış hissediyorum kendimi şu dünyada ya da hiç yaşamamış gibi. Şimdi nerelere yakın nerelere uzağım bilmiyorum. Ömrün aralığına sıkıştırılmış bir paçavra canım, aralıktan çıkamıyorum. Bazen bu bedenimden dışarıda atan kalbim yaşamışlıkları alıp götürüyor uzaklara, bazen de uzakları yakın ediyor, bir nefeslik mesafeden içiyorum tüm zamanları. Akrep ile yelkovan sarılmış ömrüme, beni kollarında vuslata taşıyor. Nefes nefese genişleyen haritam, son günlerde daralmaya, sınırlarını gönlüme batırmaya başladı. Adımımın biri eşikten dışarıda öbürü de ona ulaşma çabasında. Ayağımı geridekinin yanına aldım, kalbim umuda attı.

Adımlarını kamburundan koparabildiği kadar uzağa sürüyüp kendi dünyasındaki denizin kenarına oturdu. Her can ayrı bir dünya değil miydi? Hava, ateş, toprak, su... Güneşi ayırdı, fırtınası ayrı, volkanları içinde saklı... Önce kamburu değdi tahta sırtlığa, bütün öncelikler onundu. Ufalayıp çıkın yaptığı günleri, yaşadıklarının hatırına sırtında taşıyordu. Uzaktan gelen dalgalara emanet etti gözlerini, köpükleriyle denize uğurladı. Kitap sayfalarının arasına, içtiği suya, camdaki buğuya, bayatlayıp avucuna kırıkladığı yıllara sakladığı oğluna gönderdi. Saklamıştı onu hayatının her kuytusuna, her köşesine. Kanatlanınca kendi dünyasına, hayatını sırtladı bavuluna, kanatları oldu onlar, aldı gitti uzaklara. Bir can, bir ses, bir nefes değildi, giden bir ömürdü. Gökyüzüne baktı, bulutlar gözünde dalgalandı. Uzaklardan bir tat geldi ağzına acımsı, yuttu. Bir yasak elmaya geçirse şimdi dişlerini, düşse oğlunun dünyasına, orada çoğalsa... "Uzak" sözcüğü çözüldü harflerinden, yol oldu, özlem yürüdü üzerinde. O yola yağmurlar yağdırdı eriyen ömründen, eriyen ömrünün sesini dinledi. "Gel" dese şimdi ona. "Azrail yoklar oldu haritam daraldıkça," dese, gelir miydi acaba? Azrail'e kamburu düzleşiverdi: "Dünyadan bir bakış alacağım var." dedi, yarınlara tıkanmış yolun ağzında. Arkasında kalan ağacın başındaki yeşil, dibindeki sararmış yapraklara çevirdi başını. Sallanan yapraklar açtı kollarını ona, onu kucağında salladı. Sallandıkça hülyalara daldı, burada uyudu, zamanın koynundan çıkmış günlere uyandı. Hatırladığı o kadar çok şey vardı ki bu uykuda, biraksalar "Yedi Uyuyanlar" kadar kalırdı orada. Gönlünün mağarasının karanlığına kalbi attı.

Eskilerden bir eşik uzaklaşırdı evlat evden, özlemler bu kadar tatlı değildi, yollar uzak şekerine yatırılmamıştı daha. Sonra bir adım uzağa taşındı dört duvar, şehirlere taşındı uzaklar. Başka başka haritalar büyüdü dünyalarda, denizler dalgalandı, dağları ormanlar kucakladı orada. Derken bir şey oldu, uzayan yollarda yıllar bir karış oldu. Lastik esnediği yerden kaçtı geriye, zaman bir arpa boyu yol oldu. Masal oldu, herkes kendi masalının kahramanı,

bu masala diller lal oldu çünkü dinleyeni yoktu. Varlık hiç oldu, yokluk uzadı. Sesler sonra görüntüler geldi, gidenleri getirdi uzaklardan. Kokusuz, ruhsuz, dokunulmayan görüntüler. Anın büyüüne hürmeten zoraki gülücükler, alev saçan gözler ekranlardan yansıdı. O kalp, sarılınca sağında atmadıkça vuslat neye yarardı. Uzaklar yakın mı olmuştu yoksa her şey daha da mı uzaklaşmıştı? Adımlar atılmamıştı yollara. Bizden önceki zamanları beğenmedik, kaçtık, köhne geldi, yakıştıramadık kendimize. Sonraki zamanlara da yaklaşamadık, bizi tanıştırmadılar yeniyle, biz de onlara köhne kaldık. Hayatı hep yabancıladık. Bir yere sığamadık, durakları atladık, azıksız kaldık yolda. Üç nokta yetmedi bunları anlatmaya, her biri bir kalp oldu, bomboş yollara attı.

Bir titreme almıştı bedenini, kalp atışını bedeninde aradı. Toprağın altında bohçalanmış bekleyen geçmişleri sarıyordu tenini böyle zamanlarda, kaybettiği ritmini birlikte arıyorlardı. Doktora gitmesine sebep buydu. Psikojik olduğunu fısıldayıp durdu günlerce ruhuna. Ruhu kabul etse de bedeni aldırmadı bu telkine, kalbi kendini yerden yere vurdu. Anın heyecanında, önce kalp atışlarını arıyor sonra aile bireylerinin, uzaktaki yakındaki, adını sayıyordu büyükten küçüğe. Bir daha bir daha, kalbi ritmini bulana kadar sayıyordu. Ve her bulduğunda oğlunun, uzaklardaki oğlunun, adına çarpıyordu kalbi. Bu alıştırma günleri onu korkuttu. “Masada kalırsın, yaşabildiğin kadar...” dedi doktor. “Kalırsın” demişti, “Gidicisin” dememişti. Rengârenk iplerden örülmüş bir bebekten umut yaptı bunu, umudun boynuna sarıldı. “Olsun.” dedi kendi kendine, “Aanamızdan ölüp de anamıza doğmadık mı, gideceğimizi bile bile...” “Kalmak” sözcüğüyle gitti uzaklara. Ceplerindeki son bozuklukları arar gibi aradı kıyıda köşede kalmış nefesini, hayatını onunla mayalamaya çabaladı. “Bir ilaç verseydi, bedenim anlardı belki.” diye sayıkladı. Oğlu gelsin istiyordu, kamburu onun ömrüne yük olmasın. Babasını yüklemişti kendisi sırtındaki kambura, bir soğuk yüzü nasip olmamıştı ona. Bu miras parsellenmesin, kendisinde bitsin istiyordu. Kalbi kamburunda attı.

Anasının elinde şakıyan görüntüye baktım, kayan bakışlarımdan bir selam uzattı bana sesinden, o kadar. Hep koca bir ağaç gibi yaprakladı onları başına, beni de aralarına sakladı. Ne zaman karışmak istesem yapraklara, dallarımdan kırıp attı. Uzaklaştırdı. Ben gidince zaten baş başa kalacaklar, beni ölümsüz sanıyorlar. Adlarını bile kendi etrafında döndürdü. “Şems” karımın adı, kızınki “Yıldız”, oğlanınki “Kamer”... Evin en kiskanç çocuğu bendim, görmediler. Adlarını bile kiskandım. Ben, Âdem Âdem... Duymadılar kalp atışlarımı. Anlatmadım ki ben onlara kendimi, analarının anlattığından biliyorlar beni. Yüreğine ortakçı oldular bu anlattıklarından, beni hazine arazisi gibi kenarda bıraktılar. Ne anlaşılabilirdim ne de anlayabilirdim. Gücüm elimin parmaklarına dağıldı da bir suratla toplandı, suratımdaki beş parmağın izini oğlumun yüzüne ellerimle taşıdım. Ondan mıydı ki bana uzaklığı? Annelerin terliği, sopası, oklavası kırılıp atılırdı bir kenara, babaların parmakları kalırdı ömür boyunca sakalların arasında. Belli ki ellerimi onların arasına sakladı. Deniz

hep aynı sahile vurmuydu, geri gitmişti çok uzaklara ama toprağında derinlikler bırakmıştı işte. Özledim diyemedim, ölüyorum diyemedim. Uzun gelir de dönerim yoldan diye korktum. Gözlerini çıkardım sözcüklerin, “Gel” dedim görünmeden ekrana, sesimin işitildiğini bilmeden. Kalbim sinek gibi bir konup bir uçuyordu son günlerde. Vuruşları şakladı kulağımda, uyandım uykumdan, sesime uyandım. Kalbim sesimde attı.

Dudağının kenarına takılı kalan bir gülümsemeye telefona bakıyordu. Yakınlar uzak, uzaklar yakın oluyordu bu vesileyle. “Baba gelsene!” dedi yerde oynayan oğlu. “Gel” sözcüğü harflerinden suratına yapıştı, parmak parmak izi kaldı. Bir masalın içine girdi şimdi her gece babasından dinlediği ama duymadığı. Gözlerinden, ellerinden, kırılmış sakalından, kamburundan, en son da “Gel” deyişinden babası aklına düştü. Oyun oynayan oğlunun yanına sokuldu, baba olmaktan çıktı, babasına yaklaştı. Bir bavul açıldı önüne, yanında da karısı... Acele karar, bir yerlerden dönen zarar... “Gel” sözcüğü harflerinden ulandı yol oldu önüne. Bir ders vardı burada en özelinden, bedeli uzaklarla ödenmiş. “Sen de gel benimle,” dedi, söyleyecekleri bir türlü bitmeyen karısına. “Tamam” dedi. Elini tutana kadardı karısının siniri, sınırı... Kalbi yollara attı.

Oğul memleket yoluna dikti gözünü, baba sonsuzluğa. Azrail de yola düştü, kimin nefesi bittiyse onun ruhu elinde... Tavuk yemlendi saatin içinde, zamanları yedi bitirdi. Akreple yelkovanın kolları çözüldü bedeninden, ruhu sarıldı sonsuzluğa. Uzaklaştı yollardan. Boynunu büktü toprağa karanfil, kalbi renginden attı.

Ömrü boyundan kıaldı, uzadı geceye ihtiyarın. Kamburu bindi sırtına, ömrüne bindi, gönlüne bindi, gözleri toprağa kayd. Karıncalar sıralandı önüne, otlar sarardı, uzaklaştı her şey toprakta. Azrail ile pazarlık etmişti: “Ahlarımı, oflarımı alsan canımdan önce,” demişti. Yenilerinin uzaklardan gelip ekleneceğini bilemedi. Sala sesi süpürdü alınmamış nefeslerini, boğazına yığı. Ezanla kulağına fısıldadığı adını minarelerden bağıra bağıra salalarla çıkardılar. Ay, geceden çıktı. Vav çözüldü boynundan, elif oldu uzandı. Toprağı çekti başına, gitti uzaklara. Babanın gözünde dünya durdu, acısını da attı kamburuna, kalbi toprakta attı.

İhtiyar adam, kıvırdı toprağı bir kenarından, kendisine yer açtı. Posası çıkmış hayatının sularını sıkı gözünden. Uzun zaman önce bıraktığı ama tadının damağında kaldığı sigarayı aldı dudaklarına, eski sevgililer bir müddet kaldılar dudak dudağa, elindeki çakmakla gecenin karaladığı dünyayı aydınlattı. Her nefesle denizlerinden çekildi, dalgalarında attı kalbi.

ACIKLI ŞARKILAR GİBİ UZUYOR YOLLAR

Mustafa UÇURUM

Ayaklarının götürdüğü yere git diye bir söz takılıp duruyor dilime. Yüreğimin sesine kulak verdikçe nereye gideceği belli olmuyor yolumun. Aslında yol hikâyeleri okuya okuya, yolları gözleye gözleye olacağı buydu. Bir türkü tutturur gibi yollara düşmenin keyfini hiçbir şeye değişmeyip yoldaş olup kendime yola düşmek için vakitler kollamalıydım.

Çok küçüktüm. Neyin ne olduğunu bilemeyecek kadar küçük. Tokat'ın Pazar ilçesinin Erkilet köyü. Dünyanın bir köşesinde küçük bit nokta, tıpkı benim gibi. İlkokulun hemen yanındaki mezarlığa giden yokuş yol meğerse benim için sadece oyunmuş. Ramazan toplarının atıldığı, top atılınca havaya uçuşan çaputları toplamak için mezarlar arasında korkusuzca koşan bütün çocuklar, her şeyin oyun olduğuna inanan dünyanın tenhasındaki fanilerdik.

Köyümüzden hiç dışarıya çıkmamış biri olarak kocaman bir kamyonda öyle uzak yerlere gittik ki yol neymiş ilk defa o zaman öğrendim. Meğerse oyun oynadığım, çember çevirdiğim, saklambaç oynadığım, nefes nefes koştuğum hiçbir yer yol değilmiş.

Kamyonda giderken hiç bilmiyordum Cahit Külebi'nin İstanbul şiirini. Yönümüz aynıydı, şehirler başkaydı, sonumuz ise ya bir şiir ya bir masala çıkacaktı

“Kamyonlar kavun taşır ve ben

Boyuna onu düşünürdüm

Kamyonlar kavun taşır ve ben

Boyuna onu düşünürdüm

Niksar'da evimizdeyken

Küçük bir serçe kadar hürdüm”

İnsanı bir anda büyütecek kadar uzaktı yolumuz. Köyden geçtik, kasabadan, ilçeden, şehirlerden. Büyük şehre gelince insan çok çabuk büyüyormuş. Bunu öğrene öğrene geçtik yolları. Yeşilirmak'ı arkamda bıraktım. Sakarya Nehri'nin tüm coşkunluğuna emanet ettim en delikanlı yaşımı.

Sağıma baktım uçsuz bucaksız ova, solumda bir yokuşu tırmanmaya çalışan ırmağın.

“İnsan bu su misali kıvrım kıvrım akar ya

Bir yanda akan benim öbür yanda Sakarya”

Sanki şiirlerin dizelerinde ilerliyordum yaşamak kaygısı yapışmadan yakama.

Köy yoktu artık, mahalle vardı, sokak vardı. Herkesin kendi sokağı kocaman bir dünyaydı. Evler, komşular, avlular, kahveler, kapı önlerindeki teyzeler, torun büyüten neneler, tütün saran dedeler, eksik olmayan seyyar satıcılar ve birden büyüyen çocuklar.

İlkokula başladım. Siyah önlük, beyaz yaka. Ablam da aynı okulda. İlk gün ne anne geldi benimle ne de baba. Ablamla el ele tutuşup düştük yola. Uzun ince bir yol. Siyah önlükleri pırıl pırıl parlayan çocuklar. Bazı önlükler parlak kumaştandı. Bazıları benimki gibi, öylesine siyah.

Sınıfa girdim, benim gibi bir sınıf dolusu çocuk. Bir yer buldum kendime. Oturdum, kaldım. Kalkamadım bir daha. Az sonra öğretmen girdi sınıfa. Fahrettin Sakallıoğlu. Yaşlı bir öğretmen. Sert. Bakışı, sesi, duruşu sert. Kendini tanıttı. İsimlerimizi tek tek sordu.

“Şarkı söylemek isteyen var mı?” dedi. Önce İsmail kalktı tahtaya. İlk defa duyduğum bit şarkıyı söylemeye başladı.

“Bir içten bakışına delice tutulmuşum / Esrarlı gözlerine gönülден vurulmuşum / Zaman geçmek bilmiyor seni görmediğim an / Dünyam cennet oluyor benim olduğun zaman”

İsmail, bizim sokaktan arkadaş. Sesinin bu kadar güzel olduğunu ilk defa duyuyordum. Ya söylediği şarkı...

İsmail oturdu yerine. Bir anda nasıl oldu anlamadım, parmağım havaya kalkmış. “Gel bakalım.” dedi. Korka korka çıktım tahtanın önüne. Ellerim yanda, duruşum dimdik başladım söylemeye. “Neden saçların beyazlamış arkadaş / Sana da benim gibi çektiren mi var?”

Bitti şarkı. Sınıfta bir alkış tufanı koptu. Hayatta aldığım ilk alkıştı bu. “Nerden öğrendin bu şarkıyı? diye sordu öğretmenim. Babamın dinlediği radyodan öğrendiğimi söyledim, öğretmenimin hediyesi kurşun kalem alıp oturdum yerime. Evimizde sürekli Polis Radyosu dinlerdik ve arabesk şarkılar yankılanırdı evimizin duvarlarında. Hediye kurşun kalemse aldığım ilk hediyeydi. Birinci sınıfın sonunda öğretmenimiz emekli olup bizim mahallenin muhtarı oldu. Beni gördüğü her yerde “Söyle bakalım acıklı bir şarkı.” derdi muhtar öğretmenim. Ben de her seferinde radyodan öğrendiğim bir şarkıyı söyledim.

Sokakta oynarken İsmail’in yanına gittim. “Ne güzel söyledin şarkıyı.” dedim. “Müslüm Gürses’in şarkısı.” dedi. İlk defa duyduğum bu isim daha sonra benim hayatımın bir parçası olacaktı, oldu da.

İlkokul üçüncü sınıftayken 10 Kasım'da okumam için bir şiir vermişti öğretmenim. İlk defa topluluk karşısında şiir okuyacaktım. Ev halkı seferber oldu. Şiiri bana ezberlettiler. Evde sürekli prova yaptım. Program günü gelip çattı. Adım okundu. Çıktım kürsüye. Havada tarifsiz bir soğuk. Kürsüdeyim, şiirimi okuyorum. Ayaz vurdukça gözümde yaşlar akıyor. Şiirimi bitirip yerime geçince öğretmenim alnımdan öpüp gözümdeki yaşları sildi. “Benim şiircim sensin artık. Bu gözyaşları boşuna akmaz.” dedi, ben “rüzgâr, soğuk” diyecek oldum, hiç duymadı bile. İlkokul bitene kadar bütün şiirleri ben okudum programlarda.

Şiirlerden yol yapmaya başlamıştım kendime. Yeni şiirler girdikçe dünyama yeni bir yol daha açılıyordu önüme. 7. sınıfta ilk şiirimi yazmıştım. Sene sonu programında okumak için Cahit Zarifoğlu'nun İşaret Çocukları şiirini almıştım. Ezberledim şiiri. Program 7 Haziran günü. Vakit gelip çattı. Sıra bana gelince çıktım sahneye. Öğretmenim konuşmaya başladı. “Arkadaşınızın okuyacağı şiirin şairi bugün aramızdan ayrıldı. Allah rahmet eylesin.” Ben bunu duyunca gözyaşları içinde okudum şiirimi. İzleyicilerden de ağlayanlar vardı.

Küçük şehirden çıkıp büyük bir şehre doğru yol aldığım günden beri ne yollar ne de şiirler bıraktı yakamı. Sonra tersine döndü dünya. Yeşilirmak çağırmıştı yine. Büyük şehirden tekrar küçük şehrin kalbine bıraktım kendimi. Cahit Külebi'nin şiiri yine benimleydi.

“Anladım bu şehir başkadır

Herkes beni aldattı gitti,

Anladım bu şehir başkadır

Herkes beni aldattı gitti

Yine kamyonlar kavun taşır

Fakat içimde şarkı bitti”

Zaman geçiyor; şehirler, insanlar değişiyor. Ne yollar ne şiirler bırakıyor peşimi.

CENAZE ÇİÇEĞİ

Nurgül BALDEMİR

Tohumdum ben biliyor musun? Yaşayayım diye tonlarca umut bağlanmış bir küçük tohum. Beni bir toprağa attılar, ondan geldim ben, yani topraktan. Hani ademoğlunun yaratıldığı o kara toprak var ya; işte ona ektiler beni. Suladılar, beslediler, büyüttüler. Neydim ben, kimdim; bilmeden büyüttüler beni biliyor musun?

Ne olacaktım, nasıl kokacaktım? Kimin eli gelip koparacaktı beni? Kimin eline demet olacaktım, kimin vazosuna renk olacaktım bilmeden büyüdüm ben...

Yaprak döktüm sonbaharlarda, öldüm dedim, Yaradan diriltti beni tekrar tekrar. Çiçek açtırdı her hücreme yüzlerce kez belki... Ağladığım da oldu biliyor musun? Ben ağladıkça çiçeğimden toprağıma döktüğüm gözyaşları da besledi, büyüttü beni.. Güldüğüm de oldu benim, hem de gülmekten öldüğüm bile olmuş olabilir. Rüzgarlara direndiğim, kavurucu güneşe dayandığım, bazen boyun büktüğüm, bazen baş kaldırdığım oldu benim. Açtım açtım soldum ben bu hayatta.

Gül gibi kokmak istedim hep, belki bir ihlamur da olsam yeterdi bana, belki hiç çiçek açmasam bile yeterdi, meyveye durmayan, öyle sıradan bir süs bitkisi olsam da yeterdi. Herkes gibi yaşardım o zaman, herkes gibi kokar, solar giderdim işte o zaman. Ama yeterdi.

İlla yasemin, illa papatya, illa lilyum, illa begonvil olmam gerekmezdi. Her çiçek gibi bir gelin elinden, önce havaya sonra bir başka ele, sonra yerlere atılmazdım da belki. Hem ben herkes gibi bir buket bile olamadım bu hayatta biliyor musun? Kasımpatı mıydım acaba ben? Ya da onca dikenin arasında mini minnacık bir çiçek, açabildi diye sevinilen bir kaktüs müydüm? Kokum nasıldı benim acaba? Ferahlatır mıydım insanların içini, yoksa mide mi bulandırır mıydım? Ben hiç kendi kokum nasıldır bilemedim biliyor musun? Bir kez olsun aynada kendimi görmedim. Hep başkları için yaşadım belki ben bu hayata.

Çocukları oldu; babalar, eşlerine götürmek için beni sardırıldılar kese kağıtlarına, tüm çiçekçilerde. Aşık oldular, seviyor-sevmiyor diye beni olmadık ihtimallere kurban ettiler. Kırdılar birbirlerini, birbirlerine kendilerini affettirmek için kapılarına bir notla beni bıraktılar. Bir gün bile sulamayacakları halde, bir hafta sonra beni çöpe atacıklarını bildiğim halde, beni ellerinde tuttuklarında sevindi bütün insanlar biliyor musun?

Ben sevinmedim bu dünyadan göçerken, son gördüğüm bu insanların bu doyumsuz, bu hoyrat insanlar oluşuna. Belki o yüzden saksıdaki onca suya rağmen çürüttüm bedenimi, ölmeden öldürür bazı insanlar biliyor musun, insanı da? Beni de böyle öldürdüler. Şimdi bir cenaze çiçeğiyim belki ben. Eskiden gonca gül müydün ki, şimdi ne çiçeği olasın, diyeceksin. Belki eskiden eşsiz bir lale bile olabilirim, olabilirim de; bilmiyorum ki ne olduğumu, ne olacağımı. Bildiğim tek bir şey var biliyor musun? Beni ne zaman, ne için alırlarsa alsınlar, ister nazikçe ister hoyratça koparsınlar, benimle ister mutluluk ister hüznü duysunlar, ister bir gelin çiçeği olayım, ister bir hediye buketi. Eninde sonunda ben de bir cenaze çiçeği olacağım. Toprakta geldiğim gibi yine toprağa gideceğim.

Sahi insan cenazeye neden solacak bir çiçek gönderir, ben bilmiyorum, sen biliyor musun? Belki beni cenaze toprağına tekrar ekebilirler, eksinler de. Bıraktıkları yerden ben nefes alırım belki. Ben bir cenaze çiçeğiyim biliyor musun? Öldüm sanıp attığınız o topraklarda belki tekrar çiçekleneceğim.

ÂNI SEYREYLEYEBİLMEK...

Tuğba NURLU ERTÜRK

Pek çoğumuz için yılsonunda şöyle bir geriye dönüp bakmak ve değerlendirme yapmak rutindir. Hatta uğurlayacağımız yılı gözden geçirirken bir de yeni yıla hedefler, kararlar belirleyiveririz. Bu durum bir nevi bizim geleceğe dair umudumuzu ve yaşama duyduğumuz bağlılığın somut halidir.

Bu yıl ise hepimiz için işler biraz karışık. Öncelikle 2020 oldukça zor bir yıl oldu. Ülke olarak yakın geçmişe nazaran daha fazla doğal felaket yaşadık ve beraberinde getirdiği zorluklar, kayıplarla baş etmek durumunda kaldık. Biz mikro planda bunları yaşarken birden pandemi kavramı hayatlarımıza girdi. Tüm dünyada sosyal hayat durdu, sıkı tedbirler alındı. Hâlâ da bu doğrultuda uygulamalar devam ediyor. Yani baktığımız zaman yıl içerisindeki kişisel talih ya da talihsiz tecrübelerimizden uzak kolektif bir kaos içerisindeyiz. Elbette bu krizi herkes aynı şiddetle yaşamıyor. Bir kısım hayatın yavaşlaması ile hobilerine, ailesine daha çok zaman ayırma imkânı bulduğu için bu vaziyetten mutluluk çıkarabildi. Bir grup için ise daha fazla ekonomik ve psikolojik sıkıntıyı beraberinde getirdi. Fakat nihayetinde hepimiz şunu biliyoruz ki hayatlarımızda artık belirsizlik ve kaygı hâkim.

Teknolojik gelişmeler ve bilimde katettiğimiz yol bize muazzam bir kontrol hissi vermişti. Hepimiz kumandanın bizde olduğuna inanmıştık ya da inandırılmıştık. Sürekli planlama, aksiyon alma ve bunların meyvesini toplama telaşındaydık. Ancak kâinat sandığımızdan daha kaotik olabiliyor. Kendi içinde bir nedenselliği barındırır da her zaman insanlığın total faydasına hizmet etmeyebiliyor. Bu gerçeklik mevcut kaygımızı tetikleyici bir unsur gibi görünse de bazı manevî kazanımları da beraberinde getirebiliyor. Öncelikle huzur halimizi dış koşullar ile ilişkilendirmememiz gerektiğini hatırlatıyor. Kontrolümüz dışında gelişebilecek sayısız olaya maruz kalabileceğimizin farkındalığı ile durumlar karşısında ruhsal dayanıklılık ve esneklik hâlinde kalmanın önemi artıyor. Stoacı filozoflardan Epiktetos asırlar öncesinden bu konuda şu uyarıda bulunuyor; *“Olayların sizin isteklerinize uygun bir şekilde oluşmalarını beklemeyin. Olayları gerçekten ortaya çıktıkları gibi kabul edin. Bu yolla huzur sizin için olanaklı olacaktır.”*¹ Bugün şayet evsiz değilseniz, hayatımızı idame ettirecek kadar besin ihtiyacımızı karşılayabiliyorsak dış koşullar ne olursa olsun iyi olma hâlimizi sürdürmenin önünde engel olmadığını söyleyebiliriz. Kontrol edebileceğimiz alanlarda önlem almak ama kontrolümüz dâhilinde olmayan durumlarda sakin kalmak belirsizlikle baş etmemizi kolaylaştırabilir.

Karantina sürecinde evde geçirilen zamanın artması ile pek çoğumuzda zamanı daha verimli kullanma telaşı baş gösterdi. Ancak kişisel kanaatim bu hâlin de bizlerin üzerinde başka bir kaygı oluşturduğu yönünde. Devamlı bir üst versiyonumuzu yaratmaya çalışmak bizleri yorgun ve kırılğan kılabilir. Kovaladığımız bilgi de olsa bu kadar fazlasına gerek var mı sorusunu kendimize yöneltmenin bize seçici bir zihin ve sakin bir ruh hâli sunacağına inanıyorum. Yıl içerisinde deneyimlediğimiz beklenmedik olaylar bize öğretti ki uzun vadeli hedeflerimiz ve hep dahası için çabalamamız bize her daim getiri sağlamayabiliyor. Bu sebepten bizi bekleyen yeni yılda belki de ihtiyacımız planlardan önce “*Ârif ânu seyreyler*” düsturu ile özgürleşebilmektir.

¹ Epiktetos, *İçsel Huzur İyi Yaşamın Kapısını Açar*, çev. Cengiz Erengil, Beta Kitap Yay. İstanbul 2019, s. 18.

ZAMANE ALIŞKANLIKLARI

Ayşegül SEZEK

Ne diyordu Halikarnas Balıkcısı; “İyi insanlar kırdıkları zaman sevmeyi bırakmazlar, göstermeyi bırakırlar.”

...

Sabahın erken sayılmayacak vaktinde uyanmıştı Sanem, göz kapaklarının ardındaki gözlerini ağır ağır açtı, kollarını yukarı kaldırarak gerindi önce, yeni güne enerji dolu başlaması lazımdı, çünkü ilgileneyeceği iki evladı ve bir mutfağı vardı.

Sanem, kendi zevkine göre dekore etmişti evini; özellikle mutfağına hayrandı. Çocuklarına zencefilli kurabiyeler, şekil şekil poğaçalar, kakaolu kremalı kekler yapıp çıkarırdı bu mutfaktan. İyi beslensinler diye brokoli ve karnabahar haşlar, avakado dilimler, köfteleri önceden yoğurup, şekil verip derin dondurucusuna atardı. Vakti gelince Sanem’in eline hazırca gelirdi o cânım köfteler.

Her uyandığı günün sabahında olduğu gibi kendini; bizim için un, su ve tuzdan oluşan ama Sanem için binlerce çeşidi olan hamur işlerine kaptırırdı. Boy boy oklavalar, şekilli kalıplar, hamura şekil vermek için kullanılan su bardakları, hamura yumurta sürmek için fırçalar, hem yaş hem kuru maya, daha neler neler... Sanem’in evinin fırınının çalışmadığı gün yok denecek kadar azdı.

Sanem, biri kız biri oğlan evlatlarını misler gibi giydirir, parklarda gezdirir, sürprizli tabaklardan yemekler yedirirdi. Sanem’in varsa yoksa evi, evlatları, mutfağı... Her gün yemek bloğu yazan yazarları takip eder, yeni ne tarif çıksa denerdi Sanem. O mutfak mis gibi poğaç, kurabiye koktukça Sanem’in göğsünde bir gurur oluşur, evin dört yanını saran yemek kokuları Sanem’e ev hanımlığından keyif aldırır.

Sanem’in evlatları dışında tek ilgi alanı sosyal medyada takip ettiği tarif sayfalarıydı. Mutlaka denenecek iç pilavlar, yufka börekleri, kara buğday salataları, daha neler neler...

Ama Sanem’in küçük dünyasında ihmal ettiği önemli bir şey vardı: Eşi Bülent.

Bülent, sabah erkenden işine gitmek için evden çıkar, kahvaltı yapmazdı; hadi doğrusunu söyleyelim; Sanem, Bülent’e kahvaltı hazırlamazdı. Çocukları için kurulan o güzel kahvaltı sofraları, Bülent’e nasip olmazdı. Başlarda gün içinde birkaç kez birbirlerini arayan Sanem ve Bülent, hiç telefonlaşmaz oldular. Bülent birkaç kez Sanem’i arasa da, Sanem izlediği tarif videosunun

yarım kaldığını söyledi, söylendi, söylendi...

Akşam yemekleri Bülent'in evinde yediği ilk ve son öğün olurdu. Sanem, sofraya ya oturmaz ya da oturursa az bir lokma alırdı. Sanem'in sofrada başında uğraştığı başka bir şey vardı: Hazırladığı akşam yemeği tabağını dekore edip fotoğrafını çekmek, sosyal medyaya yüklemek, gelen beğenileri saymak, yorumlara cevap vermek... Ve bunun gibi onlarca şey. Çocukları erkenden yatırıp yine eline telefonu alırdı Sanem. Akşam yemeğinden sonra Sanem, sunumunu dekore edip fotoğrafını çekecekse çay demler, bir fincan çay o zaman nasip olurdu Bülent'e.

Bülent, oldu olası sessiz bir insandı, zamane hanımları da böyle oluyor sanırım, diye geçirirdi içinden; ancak eşini çok seven Bülent, bir kez olsun kırmadı yemek tutkusu yüzünden Sanem'i. Hem çocuklara da misler gibi bakmıyor muydu, evinde tenceresi en âlâ şekilde kaynamıyor muydu? Yeterdi Bülent'e... Şimdilik...

Zaman geldi Bülent'in kendine söylediği teselliler teselli etmez oldu, yetmedi kendini teselli ettiği cümleler. Evinde sohbet dahi edemediği eşi için hem endişeleniyor hem de eşinin sevgisizliğine gönül koyuyordu. Ne vardı, akşam vakti iki lafın belini kırsalardı, hiç mi merak etmiyordu Sanem, Bülent'i, Bülent'in işlerini...

Bülent, Sanem'i sevmeyi bırakmadı. Onu üzen şeyleri Sanem'e az buçuk izah etse düzelirdi belki ama, evinin huzurunu kaçırmak istemeyen Bülent, eşi Sanem'e tek kelime etmedi. Eskisi gibi mutlu olacağını, Sanem'e, onunla ile ilgilendiğini gösterirse Sanem'den ilgi bulacağını bekleyen Bülent, işe Sanem'in en sevdiği, işine yarayacak, ucuz da sayılmayacak mutfak malzemelerini ona hediye almakla başladı. İndirimden yakaladığı labne peynirler, fûme salamlar, kinoa, chia tohumları, tatlı süslemek için işe yarayacak süslü şekerlemeler, tart ve kek kalıpları... Hepsi Sanem'in çok hoşuna gidiyor, Sanem kapıyı mutlu açıyor, hemen Bülent'in elindeki poşetleri alıyor, inceliyor, inceliyor ama Bülent'e bir 'Hoş geldin' demeyi aklına getiremiyordu. Birbirlerinin gözlerinin içine bakmayı, 'seni seviyorum' demeyeli ne kadar uzun zaman olmuştu.

Bülent, yaptığı bu mutfak sürprizlerinin Sanem'in hoşuna gittiğini biliyor ama Sanem'den kendisine karşı bir sevgi bulamıyordu. Vazgeçti. Bir ay boyunca bütçesini aşan harcamalar işe yaramamıştı. Sanem, Bülent'in elinde alışveriş poşeti görmediği üçüncü gün şöyle diyecekti: "Ne oldu sana Bülent?"

Bülent, Sanem'e hiç cevap vermeden geçti içeriye. O da Sanem'i görmezden gelerek bir şeylerin ters gittiğini Sanem'in de fark etmesini istiyor, bir nevi Sanem'in kendisini sorgulamasını bekliyordu. Hamur işinden, sosyal medyadan, düzen sevdasından başı dönen Sanem kendine kusur bulmuyor, bir de üstüne üstlük "Ne oldu sana Bülent?" diyordu öyle mi?

Bunların yaşandığı günün ertesi Sanem ile Bülent'in evlilik yıl dönümleriydi. Bülent biliyordu, Sanem yine pahalı restoranlardan birine gitmek isteyecek, sürprizler bekleyecek, hediye paketi gibi giyinip, Bülent'i dekor olarak kullanıp sosyal medyada paylaşacağı, arkadaşlarına nispet yapacağı, akrabalarına mutlu aile tablosu çizeceği fotoğrafları sosyal medya hesabından paylaşacaktı. Sonra yemekler geldiğinde sohbet etmeyecekler, Sanem telefonu ile ilgilenip fotoğraflara yapılan yorumlara kalpli güllü, canımlı cıcimli cevaplar verecekti. Bülent, ağır ağır yemeğini bitirip gidelim mi dediğinde; Sanem yine Bülent'e son cümlesini tekrarlatacak; "Efendim, bir şey mi dedin Bülent, bir dakika arkadaşına cevap yazıyorum." diyecekti.

Bülent artık böyle olsun istemiyordu, bu devran böyle sürüp gitmemeliydi, eşini seviyordu ama zamane çılgınlığının eşini ondan koparmasına izin de vermeyecekti. Evlilik yıl dönümlerinin olduğu gün Sanem'in tahmin ettiği şekilde geçmeyecekti.

Sanem, her şeyin yıllardır süregeldiği gibi onun için özel olan bu günde; giyindi, süslendi, abarttı, abarttı... Bülent eve geldiğinde, uzun bir aradan sonra baktılar birbirlerinin gözlerine. Sanem; " Beni nereye götürüyorsun hayatım? Yeni bir yer açılmış, deneyelim mi? Hediyem nerde, orda mı vereceksin, ay ne aldın acaba?" diyerek aralıksız konuştu. Bülent'in yüzündeki mutsuzluğun farkında olmadığı belliydi. Bülent, cebinden ufacık bir kutu çıkardı. Henüz içeri bile girmeyip kapıda kalan Bülent'in eve geçmesine fırsat vermeden, dışarıya gideceklerini düşünen Sanem, daire kapısını kapatmadan çığılığı kopardı: "Kesin pırlantaaaaa"... Birazdan kutunun içinden çıkacaklardan habersiz heyecanla paketi açtı Sanem. Ufacık bir not kağıdı vardı kutuda. Şöyle yazıyordu: "İyi insanlar kırıldıkları zaman sevmeyi bırakmazlar, göstermeyi bırakırlar."

Sanem, iki saniyelik şoku atlattığında kapıya doğru baktı. Bülent'i orada bulacağını sanıyordu, yoktu. Telefonuna gelen mesaj sesi ile telefona yönelen Sanem'in gözleri şu satırları okuyacaktı:

"Sevgilim, biraz düşünmen ve eski Sanem'i bana geri getirmen için sana biraz zaman tanıyorum. Seni sevmekten vazgeçmiyorum. Lakin, hak verirsin ki bu evde senin tarafından yok sayılıyorum. Sana sevgimi tekrar sunmamı istiyorsan, beni sevginden mahrum bırakmayacaksan, eski huzurumuzu bana vaadedebileceksen beni ara. Zamane alışkanlıklarından vazgeçmeni rica edeceğim. Hatırlaman için yazıyorum: Bir zamanlar çok sevdiğin eşin Bülent..."

KAR ÇİÇEĞİM

Mutlu GAVCAR

Her gün gördüğüm fakat görmeye bir türlü doyamadığım gökyüzü, bugün yine bir âlem... Her ân farklı bir simasıyla karşılaştığım hâlde, bu şaşkınlığım niye? Şaheser tablolar, orijinal temalar, eşsiz motifler, emsalsiz desenlerden başka ne olabilirdi şaşkınlığının sebebi?

Hangi ressamın resmi, fırçası, boyası; hangi faninin portresi, tablosu, tuvali; insanı böylesine içten, derin, duru, doyumsuz büyüleyebilir; alıp götürülebilir sonsuzluğa?

Dev koyun sürüleri kaplamıştı göğü. Bulutların yamalı entarisinden mavilikler, turkuvazlar göz kırptı bir süre. Sonra pamuk kozalarından milyonlarca kar kristali dolmaya başladı yeryüzü çuvalına. Huzur ve dinginlik verici kar taneleri... Birinci hâli hükmetti suya. El ayak çekildi sokaktan. Tüm canlılar sindi kuytuya. Evlerin bacasından yükselen koyu dumanlar, sınımsız aile saadetinin yansımasıydı.

İlk önce ulu dağların, sonra tepelerin, tepeciklerin üzerine sır gibi dökülmüştü. Dokunduğu yerlere asil insanların ağarmış saçlarını hatırlatan bir silüet çizip dairesini sürekli genişletmişti. Bazen sisle, bazen bulutla el ele verip monoton, yeknesak manzarayı değiştirip durdu. Yeryüzünün ihtiyar çehresi, çatık kaşı, kış değirmeninde gittikçe kırıştı.

Nazlı gelin edasıyla kavisler çize çize, valsler yapa yapa indiler meleklerle beraber... Papatya bahçesine dönüştü âlem... Tüm eski izler, çizgiler silindi; gölgeler eridi; hatıralar derinlere gömüldü. Tüllerin yerini kar-aviçe işlemeli, kalın perdeler aldı. Yüceler ve cüceler aynı tezgâhın kumaşını giyindi.

Biraz daha yükselen tepeler, küçüldükçe küçülen dağlara yaklaştı. Tabiatın tek hakimiydi beyazlık. Taş, bakır, tunç çağları çok gerilerde kalmıştı. Kristal devriydi başlayan, yıldızların öğütölmüş ışıltısıydı.

Cennet kokulu efsunlu dudağının değmediği yer kalmadı kar kraliçesinin.

Zirvelere zarafet, zemine sadelik verir. Vicdanlara sükunet, gönüllere sonsuzluk, mantığa tevhit düşüncesini fısıldar. Nasıl algılanırsa o şekle bürünür kar. Âfet görürsen âfet, rahmet görürsen rahmet, zahmet görürsen zahmet, letafet görürsen letafet...

Hava, mevsim, iklim kadar yüzler, gözler, gönüller de ışıltılıydı... Tek parola "mutluluk" idi kar topu ekseninde.

Bu kara kışın, kara buzun, kara yelin, kara ayazın ortasında kardelen misali apak kar çiçekleriyle ferahladı içim. Cemreler mevsiminden önce düştü gönlüme. Erkenden nevrular açtı, çiçekler çoştı, binlerce kelebek havalandı, kuşlar kanatlandı. Birden çıkıverdim bahara.

*****

Ne çok istemişim şiir gibi yağın karın şiirini yazmayı. 1991 yılında Erzurum'da öğrenciyken alımlı alımlı süzülüşünü, pul pul serpilmesini hayranlıkla izlerdim. Koşup yakalamak gelirdi içimden her bir tanesini. Dışarıda karın kalınlığı gittikçe artarken, benim de içimde o şiiri yazma isteğim artardı.

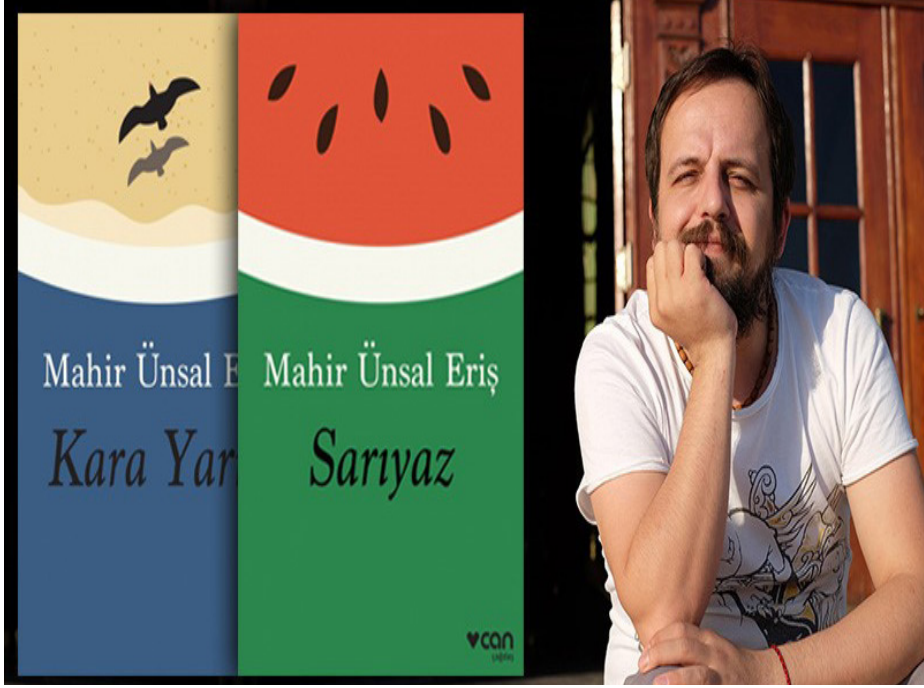
Bembeyaz kış ortasında yemyeşil bahar edasıyla filizlenen bu istek, sümbüllenmeyi bekleyen bir tohum gibiydi. Bu boşluk dolmak bilmedi uzun yıllar. Hep buruk geçti kışlarım; hep ezik ve eksik uzandım baharlara. Şimdi benim de "kar"lı şiirlerim var. Ben de çok kârlı olacağım, benim de boynum bükülmeyecek kar yağdığı zamanlar.

"Aşk ağlatır, dert söyler." derler. Aynen öyledir. Aşk derdi, çölde dondurur, karda yandırır, düzde şaşırır, fırınlarda pişirtir, kafiye düşürtür; adamı işte böyle şair yapar vesselam...

“SARIYAZ”

SOKAK, TAŞRA ve ÇOCUK

Güven ZORLU

“Kendi başına gelmeyen felaket ne güzeldir. Can çekişen birini izlerken insan yaşadığı korkunç üzüntüyü büyütür büyüttükçe, ölenin kendisi olmadığından duyduğu sevinç görünmesin diye. Başkasının helaki hayatta olmaya kıymet katar, anlatılacak ömürlük bir tecrübe katar, şükür katar.” (Sarı, s.26)

Kafa’dan tanıdığım ve sevdiğim bir kalem Mahir Ünsal Eriş. Ayda bir çıkan Kafa dergisinde deneme-makale tarzındaki yazılarını ilgiyle takip ediyorum. Hikaye kitaplarının da olduğunu öğrenince bir denemecinin kaleminden çıkmış öykülerin ayrı bir lezzet taşıyacağı umudu ve önyargısıyla edindim son iki kitabını. Yukarıdaki alıntı gibi deneme tadında bölümlerin de olduğu, güçlü bir gözlem gücü ve bizi Sait Faik misali küçük insanların dünyasına, en azından hayatlarının bir kesitine, dahil eden sıcaklıkta yazılmış hikayelerle karşılaşmak şaşırtmadı beni. Dolayısıyla yazarın 2013’te “Olduğu Kadar Güzeldik” adlı kitabıyla 60. Sait Faik Hikaye Armağanı’nı almış olduğunu öğrenmek de.

Mahir Ünsal Eriş’in 2019’da Can Yayınları’ndan çıkan “Sarıyaz” adlı hikaye kitabı, aynı olayın etrafında dönen ve birbirine bağlanan sekiz hikayeden

oluşuyor. Kitapta, kuzeybatıdaki küçük bir kıyı şehrinde (yazarın çocukluğunun geçtiği Bandırma) sıradan insanların, kimisi çok gerilerden başlayarak anlatılsa da ‘sarı yaz’da düğümlenen ve onun sonucu olduğu düşünülen depremden sonra çözülen, belli bir dönemdeki yaşantılarına tanıklık ediyoruz. Bazı yer ve kişilere farklı hikayelerde rastlamanın yanında, bir hikayedeki olayın gizemini diğer hikayede çözüyoruz. Bir hikayede kadının gözünden yaşadığımız olayı, ileride bir de kocası olan erkeğin bakış açısıyla okuyoruz. Sonunda ayrı ayrı sekiz hikaye birleşerek de farklı bir hikaye oluşturuyor sanki.

“Bu dünya neden?” sorusuyla başlayan kitabın, başlığı küçük harflerle yazılmış her hikayesinden önce de birbirinden bağımsız ve kısa metinler var. “şengül” adlı ilk hikaye, kelimenin her anlamıyla ‘küçük’ insanların dünyalarında büyük izler bırakan bir olayı konu alıyor. Adını bilmediğimiz, yetim ve çocuk kahramanın, kimsesiz kaldıktan sonra evlatlık olarak verildiği evde yaşadığı olumsuzluklara inat kendisine müşfik ve fedakar bir abla rolü oynayan komşu kızı Şengül ve onun, kitaptaki hikayelerin hepsinde olduğu gibi, finali ‘sarı yaz’ ve devamındaki deprem günlerine denk gelen hazin sonu anlatılıyor.

İkinci hikaye “sarı”da, yine bir çocuk kahraman Mıstık’ın hikayesiyle beraber kitaba adını veren olayın ayrıntılarını öğreniyoruz. Dördüncü ve son hikaye ile güçlü bağları olan bu hikayede, Yeşilçam kadar dramatize edilmese de çocuk gözünden baba figürü ve aile ilişkileri konu edilmiş. Hikayede, kitabın genelinde yer yer rastladığımız, örflerimize dayalı bazı inanışların yanında, bugün birçoğumuzun ya bilmediği ya da batıl inanç zannettiği ama aslında Türklerin doğayla ilgili eski inançlarına dayanan bazı davranış şekillerinin örneklerini de görüyoruz (suya tükürmenin günah olduğu gibi).

“beyefendi” isimli üçüncü hikaye bir çeşit ‘ustalara saygı’ bölümü sanki. İlçedeki babadan kalma matbaayı işleten iki kardeşin çıkardığı yerel bir gazeteye gelen imzasız mektupla başlıyor hikaye. Son mektubun altındaki isimden Melih Cevdet Anday olduğunu öğreneceğimiz usta sanatçı aracılığıyla dilimizin bilinçli ve özenli kullanımına dair gizli mesajların yanında, sıradan bir meta gibi markete (dolayısıyla ayağa) düşen kitap ve çok satan(!) olayına açkıtan atılan taşlar da var.

Son hikayede kocası Fazıl’ın gözünden, farklı bir bakış açısıyla göreceğimiz “gül özlem gül”de özellikle çalışan kadının geleneksel toplum yaşamındaki kimlik arayışına tanık oluyoruz. “*Kadının nüfus kağıdında bile erkekler çarpışıyordu.*” gibi cümleler aracılığıyla tarafını da belli ediyor yazarımız.

Kitabın beşinci hikayesi “ecevit, öpücük” adını taşıyor. Gençlik hayalleriyle gelecek kaygısı arasında bocalayan gençliği temsil eden Yalçın ve arkadaşının lise sonrası yaşadıkları cinsel ve ekonomik buhrana ve çözüm sürecindeki muhatapları aracılığıyla kırık hayatlara tanıklık ediyoruz.

*“oysa giden bulut değil, yaprak değildir
renk bir düşünce gibi büyür çünkü”*

Altıncı hikaye, kitabın en şiirsel girişle başlayan ve belki en güçlü gözlemlerinin yer aldığı hikayesi. “gece nöbeti” bir yerleşim yerinde fabrikanın, çalışanları ve yöre halkı üzerindeki etkilerini işliyor. Babası da oradan emekli olan, sara hastası Özkan’ın, mühendis olarak girdiği fabrikada, bir gece nöbeti sırasında sara nöbeti tutar. O esnada kazayla saldırdığı kükürtün, ‘sarı yaz’ın sebebi olduğu sanısına kapılan Özkan, büyük bir vicdan azabıyla bunalıma girer. Ama hikaye, gücünü bu iskeletin ötesinde; çevreye duyarlılığı ile tıp ve kimya alanına dair sağlam bilgi gerektiren gözlemlerinden alıyor. Özkan’la beraber önce bir kimya deneyine tanık oluyoruz. Arkasından, sara nöbetinin gelişini belgesel izler gibi görüyoruz hatta nöbeti onunla beraber yaşıyoruz. Sıkı denetim olmadığında fabrikaların çevreye ne kadar duyarlı(!) olabileceğinin örneklerini görüyoruz.

“dedemin turnası”nda kahramanımız, artık açıktan Mahir Ünsal Eriş’in sözcülüğünü yapıyor. Turizm ve tarım alanlarındaki yapılaşmaya ve bunun olumsuz sonuçlarına dikkat çeken kahramanın, insanlara asi, doğaya ve hayvanlara dost dedesinin hikayesi bu. Dedesinin, vücudunun birçok yerine isabet eden saçmalar yüzünden yaralanmış halde bulup iyileştirdiği ve dost olduğu turna özelinde, insan-doğa-hayvan ilişkilerini felsefî bir yaklaşımla ele alıyor:

“Dedem, hayvanlarla insanların birbirine hiç mi hiç ihtiyacı olmayan iki ayrı medeniyet olduğuna inanırdı. Bir kuş, ömrü boyunca hiçbir insana rastlamasa da kuşluğundan bir şey eksilmezdi. Bir insan, bir defa bile keçi sütü içmeden yaşayıp gitse acından ölmezdi. Ama lanet gelsin ki insan da hayvan da bu döndükçe eskimiş koca dünyayı paylaşmak zorundaydı. Paylaşmak da değil ya, karşılaştıkları her noktada birbirlerine zarar veren bir kaçınma belki.” (dedemin turnası, s.98-99)

Sarıyaz’ın son hikayesi “sevgi çağının sonu” kitaptaki yeri ve yazılış tekniği bakımından farklı bir özellik taşıyor. İç içe anlatılan iki hikayeden iç hikayede ‘sarı’daki çocukların, intiharına şahit (bir anlamda da sebep) oldukları adamı (Fazıl), oraya getiren sebebi öğreniyoruz. Temel hikayede ise “gül özlem gül”ün, ayrılma kararı almasına giden evlilik ilişkisine karşıdan bakıyoruz.

Kitap bittiğinde kurmacanın ötesinde, bir arkadaşınızla onun memleketinde, anılarını gerçek mekanlarında yaptığınız bir gezintiyle dinlemişsiniz hissine kapılıyorsunuz. Mekanlar o kadar gerçek ve tipler o kadar canlı. Ve Mahir Ünsal Eriş’in hikayeciliği, sanki Sait Faik, Orhan Kemal, Sabahattin Ali ve hatta Ömer Seyfettin’in bir sentezi gibi.

BİR GÜNAHIN BEDELİ : ADA

İsmail ÇAKMAK

Kanın âdeta bardaktan boşanırcasına aktığı zaman, İkinci Dünya Savaşı. Bütün insanî değerlerin tarumar olduğu bir dönem. Ada filmi de bu devrede geçen, bir günahın verdiği acı ile kıvranan bir bilgenin (Anatoly) öyküsüdür. Filmin yönetmeni Rus kökenli Pavel Lungin'dir. Kadraja giren ilk sahne, Nazi gemisinden saklanan iki askerin, ilerde ilginç

bir çözümlemeyle bitecek meselelerinin derin bir anlatımıdır. Nazi Komutanı, Anatoly'e kendi komutanını vurması emreder, biraz tereddütten sonra namludan çıkan kurşunun nereye isabet ettiği bilinmese de Anatoly bu kurşunu kendine sıkmıştır. Komutan denize düşer, Anatoly de hayattan düşer. Bundan sonra bu günahın bedelini ödemeye çalışır. Karşısında manastır olan bir adada yaşamaya başlar. Bir kömürlükte manastırın keşişlerine inat daha basit ve dürüst bir hayat sürme gayretiyle günahından dolayı sürekli Tanrı'ya dua eder ve Tanrı'dan af diler. Çevre muhitlerden Anatoly'nin gizil güçleri olduğunun duyulmasıyla kömürlük âdeta bir şifa merkezine dönüşür. Anatoly de bu gizil güçlerin farkındadır esasında. Manastır'daki ayinlere katılmayan fakat halkın gözünde daha üstün bir konumda olan Anatoly'nin manastır çevresindeki ünü çok iyi değildir. Bu çevre ona sanki lanetlenmiş bir insan gözüyle bakmaktadır.

Keşişler bütün bu olumsuz bakışa rağmen ona hastalar getirirler. Anatoly, kimi zaman yardım etse de kimi zaman da sırf hastaları rahatlatmak adına onlara yalan söyler. Kendisine odun ve kömür toplayarak gününü geçiren Anatoly, her gün günahı için Tanrı'ya diz çökmeye devam eder. Manastır'daki keşişler kendilerinin seçilmiş olduğunu düşünseler de bazı güçlerin neden bu kadar basit bir adama verildiğini anlayamazlar. Aralarındaki husumetin de temel nedeni budur aslında. Çünkü Anatoly, manastırda çıkacak olan bir yangını da önceden tahmin etmiş ve bunun işaretini vermiştir. Bir gün manastırda bir ayine iştirak eder, orada karşısındaki keşişe şunları söyler: "Eğer Tanrı'nın kelâmını gereksiz yere zikrettiysen bunun cezası çok ağır olacaktır". Bu sıra dışılık manastır keşişlerine ağır gelir. Başkeşiş bu durumu daha yakından görebilmek için sandala biner ve Anatoly'nin yanına yerleşir. Derdi günahından arınmak olan Anatoly keşişin yatağını, yorganını, ayakkabılarını kömür ocağına atar ve yakar. Keşiş olanlara anlam veremez. Ama zamanla anlar hayatının körü körüne bağlı kaldığı şeylerden ibaret olduğunu. Bu durum onu hayata dair ve Tanrı'ya olan bağlılığına karşı derin soruların içine bırakır. Anladığı şey şudur: "Tanrı'yla olan bağı az ve inancı zayıftır". Bu arada Anatoly, yüreğindeki gizil güçleri anlamaya çalışırken Tanrı'nın iletişim kurmak için neden kendini seçtiğini sorgular sürekli. Ona göre, bir günahkârın ruhundaki bu bilgelik nereden geliyordu. Bütün bunlara rağmen kalbi neden huzursuzdur, kendine sorduğu en büyük sorudur bu.

Anatoly, öleceği günü de önceden bilir. Yanına gelen keşişe, törende yapılması gerekenleri anlatır. Keşiş Hristiyan âdetlerine pek uymayan bu törene karşı çıkar ve onu kibirli olmakla suçlar. Filmin kadraji bir anda değişir. Psikolojik sorunları olan bir kız ve babanın trendeki yolculuğuna geçilir. Babanın amacı ermiş olduğunu duyduğu Anatoly'e kızını getirip tedavi ettirmektir. Tren yolculuğundan sonra bir sandal ile Anatoly'nin adasına yaklaşılır. Kızın bu ermişe karşı tepkisi sert olur ve ondan hoşlanmaz. Babasının anlattıklarına göre kızı, kocasının ölümünden sonra psikolojik

sorunlar yaşamaya başlamıştır. Bir deli gözüyle bakılır ona. Anatoly'e göre de kızın ruhunu şeytan işgal etmiştir. Onu kovmak için dua eder. Böylelikle kız bu derdinden kurtulmuş olur. Bu olaydan sonra Anatoly ve kızın babası kömürlükte sohbet başlar. İşin asıl kırılma noktası burasıdır esasında. Savaş konu edilmeye başladığında adamın bir amiral olduğunu öğrenen Anatoly, ona çeşitli sorular sorar ve başından geçen olayı anlatır. Bu günahın bedelini yıllarca taşıdığından bahseder. Ateş ettiği gün hâlâ aklından çıkmamıştır. Böyle bir suçla ölmek onu daha da bedbaht etmektedir. Amiralin ağzından şu cümleler dökülür: “Rahat öl peder, o adam kurtuldu, sen o adamı sadece kolundan vurdun ve sonra o adam denizde bir kütüğe tutunarak hayatta kaldı”. Anatoly, “Beni affet” der. Amiral “Benim aklım da sendeydi, seni yıllar önce affettim”, der. Artık Anatoly'nin rahat ölmemesi için hiç neden kalmamıştır. Arınmıştır çünkü.

Sonuç

2006 yılında vizyona giren Ada filmi, bir arayışın ve arınmanın hikâyesidir. Kötü başlayan bir hikâyede Anatoly'e, hikmetin kapıları aralanmıştır. Bazı kaynaklarda olayın örgüsü tasavvuftaki nefis tezkiyesine benzetilmiş ve bir çilecilik olarak algılanmıştır. Kaderin ördüğü ağlar, Anatoly'e yıllarca işlemediği bir günahın ızdırabını çektirmiştir. Bunlar olurken de âdeta bir şifa dağıtıcısı olmuştur. Kalbinin huzursuzluğu ölüme yakın dinmiş olsa da ısrarla Tanrı'dan yardım dilemiştir. Basit bir çilecilik olarak algılanan bu durum esasında onu hiç ummadığı bir yere taşımıştır. Bir günah için bu kadar acı içinde kalan bir adamın hikâyesi olarak verilen film, bir dönüşümün ve ümitvar olmanın da hikâyesidir aslında. Bu noktada hayatın karmaşasına kapılan insanoğluna da ibret olacak bir yapıt öylece karşımıza dikilmiştir. Hülasa, yaşadığımız fakat farkında olmadan sebep olduklarımız fasit bir dairede çevremizde olanca hızıyla dönerken herkes kendi adasındaki günahlarını tekrar gözden geçirmeli belki de.

TABELA EĞİTİMİ

Mehmet Mustafa ERDAL

Ülkemizde okulların isimlerinin sıklıkla değiştirildiğini görüyoruz. Bir şeyin adını değiştirmek o şeyin mahiyetinin değişmesini de beraberinde getirmiyor her zaman. Yıllardır bilinen bir okulun tabelasına “Anadolu”, “fen”, “sosyal bilimler” ya da “proje” kelimelerinin eklenmesi orada verilen eğitimin niteliğinde ne gibi olumlu değişimler meydana getirmektedir acaba?

Okul çeşitliliği esasında iyi bir uygulamadır çünkü insan bir kalıp değildir. Herkesin ilgi, kabiliyet ve hedefleri farklı olduğundan okullarda da bu farklılığın karşılık bulması toplum adına istenilen bir durumdur. Ancak bunu ifade ederken bizde hangi okulun, hangi şartlarda ve hangi ihtiyaca binaen açılacağına bir standardı olduğunu ve ona göre hareket edildiğini söylemek insafla pek bağdaşmaz. “Herkesin var bizim de olsun, her yerde var burada da olmalı.” yaklaşımı iyi niyetli olsa da çok makul görünmüyor.

Bir okulda verilen eğitimin kalitesi kurumun isminin şu veya bu olmasıyla uzaktan yakından alakalı bir husus değildir. Eğitimin kalitesi öncelikle okulda eğitim işlerini yürütmekle görevli idareci ve öğretmenlerin bilgi, beceri ve gayretlerine bağlıdır. Okutulan müfredatın ve eğitim programının niteliği yanında hedef kitle durumundaki öğrencilerin istek ve azimlerini de bundan bağımsız düşünmemek lazım. Okulun türü, orada verilecek eğitimin amacı, içeriği ve yöntemi konusunda birtakım farklılıklar doğurabilir ancak kalite konusuna insan unsurunu ıskalamadan yaklaşmak icap eder. İdareci, öğretmen, öğrenci ve velinin aynı kaldığı bir ortamda tabelada ne yazdığının ne önemi vardır?

Okulların farklı gerekçelerle isimlerinin değiştirilmesinin bir tür hafıza kaybına yol açabileceği tespiti kehanet olmasa gerektir! Özellikle belli bir geçmişe sahip okulların tabelalarında yapılan her değişikliğin onları uzun süredir yaşadıkları çevrenin acemisi hâline getireceği söylenebilir. Nasıl ki insanların ve toplumların geçmişi söz konusuysa kurumların da bir geçmişi olmalı ve ona saygı duyulmalıdır. O geçmiş; kurumu ayakta tutacak, onu karakter sahibi yapacaktır. Böylece okul etrafında zamanla bir kültür oluşacak, buradan mezun olan nesiller, okullarını kökleri üzerinde sapasağlam gördükleri müddetçe geleceğe güvenle bakacaklardır.

Kökleriyle bir şekilde bağını koparmış herhangi bir şeyin uzun müddet canlılığını koruyabileceği düşünülemez. Dünyanın bizden önceki misafirleri diyebileceğimiz atalarımız, “Ot bile kökü üzerinde biter.” sözünü herhâlde derin tecrübelerine dayanarak söylemiş olsalar gerektir!

Bir çocuk, anne babasının can şenliği olarak dünyaya geldiğinde aile büyükleri tarafından ona bir isim verilir. Verilen bu isim genellikle ailenin mazisi, inancı ve kültürüyle ilgili olacak şekilde belirlenir. O insan kendisine verilen bu ismi ölünceye kadar şerefle taşır. Anne baba, çocuklarının aldıkları ismin anlam dünyasına uygun yetişmesi için gayret eder. Hiçbir ebeveynin çocuklarına farklı yaş gruplarında farklı isimler vermek gibi absürt bir yola başvurduğu vaki değildir. Bu nedenle bir insana yirmisinde, kırkında, altmışında farklı isimler vererek ona çocuk muamelesi yapmak ne derece sağlıklı ise okullarımıza da her seferinde farklı isimler vermek o derece sağlıklıdır denilebilir. Bu anlamda okulların tabelalarında sık sık değişikliğe gitmek o kurumları kimliksiz, kişiliksiz hâle getirecektir. Bu yol bir an önce terk edilerek bütün gayret okullarda verilen eğitimin kalitesini artırma yolunda gösterilmeli; eğitimin amacı, içeriği, yöntemi ve muhatapları üzerine kafa yorulmalıdır.

Kabuğu değiştirerek özün de değiştirilebileceği düşüncesi çocukça bir safiyetin tezahürü olmakla birlikte toplum olarak bizim eski alışkanlıklarımızdandır. Bu yol yıllarca denenmiş ancak bizi bir yere getirmemiştir. O hâlde yanlış terk edilerek işin doğrusu aranmalı, yani at, arabanın önüne koşulmalıdır. Aslında o sıfatlara sahip olmayan bir insana halk arasında “başkan, müdür, hoca” demekle bahsedilen kişi için nasıl ki bir şey değişmiyorsa okullara da aslında o nitelikleri taşımadıkları hâlde birtakım yakıştırmalarda bulunmak onların mahiyetinde, oralarda verilen eğitimin kalitesinde bir şey değiştirmiyor.

Bir ilin, ilçenin önde gelenleri etki sahalarında iyi niyetle güzel bir iş yapmış olmak için başka şehirlerde “Anadolu”, “fen”, “sosyal bilimler”, “proje” lisesi var; bizim şehrimizde de olsun, buranın da eğitim kalitesi yükselsin, düşüncesiyle hareket ediyorlar. Yolculuğun ilk adımları böyle atılınca başlangıçta hedeflenen yer ile sonuçta varılan nokta arasında bir uçurumun oluşması çoğu durumda neredeyse kaçınılmaz oluyor. Eğitimde objektif kriterler gözetilmeksizin sırf birtakım ilişkiler kullanılarak yapılan işler güzel sonuçlar doğurmuyor. Oturuşumuz eğri olsa da sözümüzün doğru olması elzemdir. Bizler artık bütün enerjimizi okullarımızın adı, türü ne olursa olsun buna hiç takılmadan eğitimin çitasını yükseltmeye sarf etmeli, kuşatıcı bir bakış açısıyla okullarımızın tamamını her anlamda geliştirip güzelleştirme gayretinde olmalıyız. Eğitim fidanını iklim, toprak, zaman gibi uygun şartları gözetip doğru analiz ederek memleket bahçesine büyük bir özenle dikmeliyiz. Bu hususta işin doğrusunun bugün diktiğimiz ağaçtan hemen yarın ürün beklemek yerine uzun vadede leziz meyveler yetiştirmek olduğunu bilmeliyiz. Bunu samimiyetle istediğimiz takdirde neden başaramayalım?

Bugüne kadar hep okulun dışında dolanıp durduk, haydi şimdi buyurun içeri girelim!

SÖZSÜZLÜK

Ekin Umut ŞENER*

Eski, yıkık dökük evinde kendi yalnızlığında boğuluyordu. Sevdiklerinden hiçbiri yoktu yanında. Ailesi, arkadaşı, hiç kimsesi... Sokağa çıkmak ve insan yüzü görmek, iki lafın belini kırmak istiyordu. Montunu kaptığı gibi aşağı indi. Kimsecikler yoktu dışarıda. Herkes evine çekilmiş, komşular birbirini unutmuştu. Eski mahalle havasından eser kalmamıştı. Ama olsun, illa mahalleden olmasına gerek yoktu. Yabancı bir insanla tanışabilir, yalnızlıktan kurtulabilirdi. İş çıkış saati olduğu için bazı caddelerde insan akını vardı. Eninde sonunda birini bulurdu orada.

Kalabalık bir meydana gitti. Gitti gitmesine ama orada da yalnızdı. Herkes kendi işinde, bir yere yetişme derdindeydi. Oturdu ve insanları film izlercesine izlemeye başladı. Bazıları çok yorgun ve bitkin görünüyordu. Kiminin elinde telefon vardı, kiminde çanta, kiminde... İnsanların birbirine tahammülü kalmamıştı resmen. Karşıdan karşıya geçerken bile insanlar aceleciydi. Şoförler daha yeşil ışık yanmadan kornaya basıyor, yayalar kırmızı ışıkta kendilerini yola atıyorlardı. Hatta sokakta ağlayan, dilenen zor durumda olan çocuklara bile kimse yardım etmiyordu.

İnsanlar sadece yargılamak için dönüp bakıyor, kızmak ve aşağılamak için konuşuyorlardı. Başlarına gelen en ufak olaya kızıyor ama sadece güçlerinin yettiğine ağızlarını açıyorlardı. Artık haklı haksız yoktu da güçlü zayıf vardı sanki. Bunları görünce içini bir hüzün kapladı. Keşke hiç dışarı çıkmıyaydım, evimde kalsaydım, diye düşündü. Çünkü en azından evinde otururken umutluydu, heyecanlıydı. İnsanlarla tanışmak, yalnızlıktan kurtulmak istiyordu. Ama artık anlamıştı. Tek başınayken yalnız olmak, çevresinde insanlar varken yalnız olmaktan iyiydi.

Sahil kenarında kimsenin olmadığı bir yer buldu. Sadece iki şey yapmak istiyordu; huzurla dalgalanan denizi izlemek ve kendi yalnızlığıyla dost olmak.

Eskiden yalnızlığını boğulduğu bir denize benzetirdi. Şimdi ise huzur bulduğu bir denize...

TURHAL POSTASI

ULU CAMİİ

Halil KAZOVALI

Yıllar önce değerli bir alim şöyle demişti: "Köyler mezarlıklar gibidir, kim oraya giderse unutulur. O yüzden şehirlerden ayrılmayın." Medeniyetler şehirlerde kurulmuştur. Kültür ve medeniyet, insan etkileşiminin ve insani ihtiyaçların yoğun olduğu mekanlarda doğar ve yaşar. Kültür, sanat, edebiyat, mimarlık, mühendislik ve teknolojinin tamamı şehirlerde meydana gelmiştir. Dolayısıyla o şehirlerin bir medeniyeti, o medeniyetlerin eserleri ve o eserlerin de bir tarihi vardır. Dolayısıyla 1944'te ilçe oluncaya kadar bir kasaba olarak devam etmiş Turhal'da çok az tarihi eser vardır. Onların da en önemlisi Ulu Camii'dir.

Tarihi kentlerde asırlar boyu devam eden kalabalık bir nüfus ve sosyal yaşam söz konusudur. Eğitim faaliyetleri başta olmak üzere insanların tüm ihtiyaçlarının karşılandığı kurum ve kuruluşlar mevcuttur. Tarihi kentlerde saraylar, camiler, medreseler, hanlar, hamamlar, kervansaraylar, darüşşifalar, türbeler, konaklar, çeşmeler, su kemerleri gibi eserler vardır. Bu zaviyeden baktığımızda maalesef Turhal'ı tarihi kentler içerisinde zikredemiyoruz. Çünkü geçmişte son bin yılı baz aldığımızda büyük bir şehir olarak bir medeniyete, sosyal ve kültürel hayata ev sahipliği yapmamış. Dolayısı ile burada tarihe ait eserler çok sınırlıdır. Bir kısım kalıntılar ise çok eski zamanlara ait olduğundan

bugün çok az kalıntı söz konusudur. Onlar da belli belirsizdir.

Turhal'la ilgili coğrafi her mevzuda mutlaka Yeşilirmak'ı anmak zorundayız. Turhal'ın gerek Osmanlı Dönemi gerekse Cumhuriyet Dönemi nüfus ve yerleşim alanı dikkate alındığında şehrin kalenin etrafında kurulduğunu, batı sınırını Yeşilirmak'ın belirlediğini görüyoruz. Güneyden akıp gelen Yeşilirmak, Kesikbaş Camii'nde batıya doğru bir küçük kavşak çiziyor ve Ulu Camii'nin bulunduğu yere geldiğinde kaleye en yakın yerden geçiyor. Ulu Camii de Yeşilirmak'ın Turhal Kalesi'ne en yakın aktığı yerle kale arasına yapılmış, doğu duvarının neredeyse tamamı toprak seviyesinin altında, batı cephesi ise zaman zaman Yeşilirmak'ın sularına bitişik durumda yapılmış. Ancak 90'lı yıllarda Belediye'nin öncülüğünde Yeşilirmak'ta ıslah çalışması yapılmış ve ırmağın iki yakasına yapılan betonarme duvarlarla su kontrol altına alınmıştır.

Ulu Cami ile ilgili halk arasında değişik söylenceler olmasına rağmen, ciddi bir kaynak yok, daha doğrusu pek bir kaynak yok. İki kaynaktan size bilgi aktarabiliriz. Birincisi Tokat İl Kültür Müdürlüğünden elde ettiğimiz bilgiler. İkincisi ise Turhal'ın ilk müftüsü H. Mustafa Bilgen (1869-1964)'in "Tarihi Süreçte Turhal" isimli eseri.

Önce rahmetli H. Mustafa Bilgen'in "Tarihi Süreçte Turhal" isimli eserde iki başlık halinde anlatılan Turhal Ulu Camii:

“Kasabada en eski ve çok eski zamana ait cami Ulu Cami'dir. Bu cami kaza merkezinin ortasında, doğusunda şöşe yolu ve kale, batısında Yeşilirmak, kuzeyinde namazgâh arası güneyinde küçük bir arsa ki camii şerifin bahçesidir denirdi. Şimdi seten denilen bir alet vardır, büyük taşlardan yapılmış. ... Bu camii şerif ne zaman yaptırılmıştır kimse bilmiyor. Kimler tarafından yaptırıldığı da malum değil. Ancak içeri orta kapı üzerindeki kitabede (ammerehazihil camii şerif el ishak el emîn kostantiniye tarih sene hamsin tisamiye-Bu camii şerifi İstanbullu İshak el emîn 950 senesinde imar etmiştir.) ibaresi görülmektedir.

Hicri 950 tarihinde tamir edildiği ve bu tamiri Kostantiniye Emîni İshak adında bir adamın yaptırdığı anlaşılıyor. “Kitabeler” isimli eserlerde anlatılmıştır. Bundan başka tarihi hallerine ait bir vesika elde edilmemiştir. Bu caminin adı halk lisanında Ulu Cami, havas ve kayıtlarında Camii Kebir'dir. Büyük şehirlerin hemen çoğunda bu cami vardır. Yaptırıanları da genellikle malum değildir. Beynel Analı Kilisesi'nden dönüştürüldüğü şöhret eser olmuştur.

Buna dair bir eser görülmemekte olduğu sanılmaktadır. Yukarıda yazılı tarih zamanında batı tarafına ilave olarak etrafı kâgir duvar ve üzeri ahşap olarak büyük direkler ve gayet metin mertekler, sağlam ağaçlarla öyle metin yapılmış ki şu kadar sene geçtiği halde hal bir ağacı çürümemiş sert ve esmer renkli olmuş, antika haline gelmiştir.

İnşaat tarzı ve kerestesinin şekli ve eski usul boya ve çiçekleri Selçuklu eseri olduğunu andırıyor. Dört yüz senedir baki kalan boya solmamış ve çiçeklerinin

rengi bozulmamıştır. Selçukilerin başka memleketlerde olan eserlerine çok benzemektedir. Yukarı saçaklar altında çok güzel çiçek şeklinde yazılmış kufi yazıları görülmekte ise de aşağıdan okunması mümkün olmayıp aletle çıkmak da yaşım itibarıyla mümkün olmadı. Okuyacak kimse de bulunmadı.

Caminin zemini çok çukurda kaldığı için Yeşilirmak taşıdığı zaman su içerisinde kalır ufak bir göl halini alırdı. 1319 hicri tarihte tamir olunurken zemini de toprakla doldurulmuş ve yukarı kaldırılmıştı. Daha sonra tabanı tahta ile döşendi. Rutubeti oldukça azaldı.

MİNARE: Tuğla ile yüzü donatılmış ve içerisi geniş taşlar ile basamak yapılmış sağlam, sanat ve kudretle emsalini bulmak güç, çetin. Gökyüzüne baş çekmiş ila-yı kelimetullah'a bir yer ve din sadasının icrasına yüksek bir yer idi. 1939'daki müthiş zelzelede ezan okunan yerden yukarısı tamamen yıkılmış ve başsız bir şekilde kalmıştır.

Mühendis tarafından verilen raporda sakıncalı bulunup cuma ve cemaati yasaklanmıştır. Şimdi yani 1946'dan beri askeri işgal altında olup askeri malzeme konulmuş, ahaliden bir ferden girmesi yasaklanmıştır. İçeri büyük kubbe ve geniş bir aralık basık kemerleri içine alır.

CAMİİ KEBİR'İN VAZİYETİ

İnşaat tarzı ve hazırdaki şekli batıdan doğuya uzanmış değişik şekilde kemerleri kibleye karşı olup diğer kısımları, kuzey tarafından kemersiz kapama yapılmış. Daha bazı alametleri çok eski eserlerden olduğu ve Danişmendi tarihinde bahsedilen Turhal'da üç tane münzevi papazların Camii Kebir'de oldukları söylenmekte ve kiliseden çevirme olduğu halk dilinde bildirilmekte ise de hakiki bir delil ve vesika elde edilememiştir.

Yalnız 950 tarihli saray beyanları ve vakfiyeler mevcut olup Camii Kebir adı verilmekte, başkaca bir vasfı bildirilmemektedir. Hatip, kürsü, imam, şeyh beratlarının 1000 tarihinden sonra oldukları görülmüştür. Kısaca Turhal kasabasındaki en eski eserlerdendir. Bundan eski eser yalnız Altın Kale'dir.

Bu camii şerif 1939 depreminde etkilenmiş olup mühendis tarafından kullanılamaz raporu verildiği için senelerce kapalı kalmıştı. 1951 tarihinde tamiri için lazım gelen vaaz ve nasihat ve halkı teşvik ederek camii şerif lisanı hal ile ehli hayrattan yardım istediğinden bahisle kutsalları korumak isteyen bir kimsenin iki bin lira vaat etmesiyle Allah'ın yardım ve inayetine dayanarak tamire başladık.

Caminin içi ve dışı tamamen tamir edilip kubbelerin şekli değiştirilerek üçlü bir şekilde eski eserleri andırır bir tarzda betonla yapılmıştır. Tavanlar kaldırılmıştır. İçerisi tahta ile döşenmiş ve rutubetten kurtarılmıştır. Şimdilik dışarı cami tamir olunmadı. Allah'ın izni ile oranın da tamirini yapacağımıza kuvvetle inanıyorum."

İkinci olarak Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden elde ettiğimiz bilgiler. Buradaki bilgilerde benzer içerikte olduğundan tekrara düşmemek için sadece yapı envanterini alıyoruz.

"TOKAT VALİLİĞİ KÜLTÜREL DEĞERLER YAPI ENVANTERİ"

Adı	Turhal Ulu Camii	Yapılan Restorasyonlar	Onarım Görmüştür
Yapım Tarihi	H.950 - M.1544	Kullanım Biçimi ve Durumu	Camii/Kullanılıyor
Yaptıran	İstanbul Emini İshak Efendi		
Tescil Tarihi ve Kararı	20.12.1991/1992		
İlçesi	Turhal		
Adres	Cami-i Kebir Mahallesi		

